

...ja Sana oli Jumala

Jumalan ruumiilliset metaforat Anna-Mari Kaskisen laululyriikassa

Pirkkoliisa Juhala
Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Kirjallisuus
13. helmikuuta 2015

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Pirkkoliisa Juhala	
Työn nimi – Title ...ja Sana oli Jumala: Jumalan ruumiilliset metaforat Anna-Mari Kaskisen laululyriikassa	
Oppiaine – Subject Kirjallisuus	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Helmikuu 2015	Sivumäärä – Number of pages 47
Tiivistelmä – Abstract <p>Pro gradu -tutkielmani käsittelee Anna-Mari Kaskisen laulujen Jumalaan tai Jeesukseen viittaavia metaforia. Tutkimuksen fokuksessa on Jumalan ruumiillisuuteen ja inhimillisyyteen tai johonkin aistihavaintoon liittyvät metaforat. Raamattu-alluusioiden avulla tarkentuu, millainen kuva Jumalasta metaforista syntyy. Keskeisimpänä tutkimuksen apuvälineenä on Gilles Fauconnierin ja Mark Turnerin kognitiivisen metaforateorian pohjalta kehittelemä blending-teoria.</p> <p>Tutkielmassa tarkastellaan oleellisimpia metaforia blending-kaavion avulla. Kustakin metaforasta kootaan elementtejä kahteen lähtöaineskenttään, joista heijastetaan ainesta yhdistelykenttään. Yhdistelykentässä muodostuu metaforan tulkinta. Tätä kuvaa täydennetään tutkimalla intertekstuaalisia viittauksia Raamattuun.</p> <p>Blending-teorian yhdistelykentässä tapahtuneen tulkinnan mukaan uskon syntyminen nousi keskeiseksi teemaksi sekä kasvot-metaforassa että immateriaalisissa, aistihavaintoon perustuvissa metaforissa. Kasvojen kohdalla usko syntyi Jumalan kohtaamisessa, olemisena Jumalan kasvojen edessä, joko näkemisen tai sen negaation kautta. Valo-metaforassa usko syntyi Jeesuksen kautta, joka on valo. Tuulessa uskon synnytti Jumalan Henki. Sen sijaan käsi- ja syli-metaforissa turva ja suojeleminen olivat keskeisiä.</p>	
Asiasanat – Keywords Blending-teoria, kognitiivinen metaforateoria, metafora, Gilles Fauconnier, Mark Turner, alluusio, Raamattu, Anna-Mari Kaskinen, ruumiillisuus, intertekstuaalisuus	
Säilytyspaikka – Depository Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja – Additional information	

Sisältö

1 Johdanto	4
1.1 Johdatus aiheeseen	4
1.2 Tutkimuksen tavoitteet	4
1.3 Tutkimusaineisto	5
1.4 Viitekehys	5
2 Anna-Mari Kaskinen	7
3 Teoria	10
3.1 Intertekstuaalisuus	10
3.2 Alluusio ja subteksti	11
3.3 Metaforatutkimus	13
3.3.1 Kognitiivinen metaforateoria	14
3.3.2 Blending-teoria	16
4 Kaskisen Jumala-metaforia	18
4.1 Ruumiilliset metaforat	18
4.1.1 Kasvot	18
4.1.2 Kädet	25
4.1.3 Syli	32
4.2 Aistihavaintoon liittyvät Jumala-metaforat	35
4.2.1 Valo	35
4.2.2 Tuuli	40
5 Päätäntö	44

1 Johdanto

1.1 Johdatus aiheeseen

Anna-Mari Kaskinen on toistaiseksi hyvin vähän tutkittu runoilija, vaikka hänen tuotantonsa on suosittua ja erittäin tunnettua. Anna-Mari Kaskisen virret, hengelliset laulut ja lukuisat runokirjat ovat suomalaiselle yleisölle jopa tutumpia kuin kirjoittaja itse. Virsi 517 (”Herra, kädelläsi”) on varmasti tullut tutuksi virsikirjauudistuksen (1986) jälkeen useimmille kirkossa harvemmin käyville. Muun muassa Petri Laaksonen ja Pekka Simojoki ovat säveltäneet Kaskisen runoja lauluiksi, esittäneet niitä ja tehneet niitä sillä tavoin tunnetuiksi laajalle yleisölle.

Suomen Lähetysseuran 125-vuotisjuhliin tilatusta *Liekit*-musikaalista ”Liekilaulu”¹ on jäänyt rippikoululaisten kestopuosikiksi. Jumalan huolenpito nousi keskeiseksi teemaksi Kaskisen ja Pekka Simojoen keväällä 2011 ensiesityksensä saaneessa *Onnen vuori* -musikaalissa, joka on jatkoa 27 vuoden takaiselle *Liekit*-musikaalille.² Kaskisen sanoittamia lauluja lauletaan luterilaisen kirkon Tuomas-messuissa *Tuomaslauluja* ja *Messulauluja* -kirjoista. Keväällä 2014 ilmestyneessä viidennen herätysliikkeen kokoamassa *Viisikielinen* -laulukirjasta peräti 15% on Kaskisen tuotantoa, yhteensä 62 laulua.

Eryteisesti Kaskisen hengellisiä lauluja lukiessa, kuunnellessa ja laulaessa Jumala on niissä voimakkaasti ja tiivistetysti läsnä. Lauluista heijastuu usein kristillinen lohtu ja toivo, sekä Jumalan huolenpito, jota saamme Hänen kämmenellään kokea. Tietyt metaforat tuntuvat toistuvan ja nousevan esiin useimmista Kaskisen lauluista. Yleensä näillä metaforilla viitataan Jumalaan tai Jeesukseen ja niillä on selkeät alluusiot Raamattuun.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksessani pyrin selvittämään, millaisten metaforien kautta Kaskinen lauluissaan viittaa Jumalaan tai Jeesukseen ja millainen kuva Jumalasta muodostuu metaforiin liittyvien Raamattu-alluusioiden kautta. Teoreettisena apuvälineenä käytän Gilles Fauconnierin ja Mark Turnerin kognitiivisen metaforateorian pohjalta kehittämää blending-teoriaa. Pyrin sijoittamaan tutkimani metaforat hei-

¹Johdanto teoksessa Bäckman 2001.

²Elo 2011.

dän esittämäänsä kaavioon, ja syventämään tulkintaa Raamattu-viitausten avulla. Koska eri metaforia on paljon, keskityn tutkimaan lähemmin Jumalan ruumiillisuuteen ja inhimillisyyteen tai johonkin aistihavaintoon liittyviä metaforia.

Anna-Mari Kaskisen lyriikkaa ei ole vielä tutkittu tieteellisellä foorumilla ja siksi esittelen tutkimuksessani jonkin verran häntä itseään ja hänen tuotantoaan.

1.3 Tutkimusaineisto

Kaskisen tuotantoa on julkaistu useissa hengellisissä laulukirjoissa, runokirjoissa ja äänitteissä, joissa on osittain samoja runoja. Tutkimusaineistoa olen etsinyt Kaskisen nk. seurakuntalauluista. Könönen ja Huvi määrittelevät seurakuntalaulun seuraavasti:

Jo kirkon tai seurakunnan yhteydessä elävien musiikkia, jossa tuodaan esille kuten jumalanpalvelusmusiikissa ryhmän sisäisiä tunteja. Yhteislaulut, kuten Anna-Mari Kaskisen ja Pekka Simojoen tuotanto, edustavat tätä tyyliä parhaimmillaan.³

Tutkimukseni keskeisimmiksi aineistolähteiksi olen valinnut muutaman uusimmista laulukokoelmista: *Viisikielinen*, *Messulauluja* ja *Uusia messulauluja*. Näiden lisäksi olen ottanut *Virsikirjan* sen arvostetun aseman vuoksi.

1.4 Viitekehys

Oma tutkimukseni sivuaa jossain määrin kotimaisia tutkimuksia, joissa on tutkittu proosaa tai lyriikkaa, jonka subtekstinä on Raamattu. Toisaalta yhteneväisyyksiä löytyy myös tutkimuksiin, jotka käsittelevät Jumalaan tai ruumiillisuuteen liittyviä metaforia.

Tuomo Lahdelma on tutkinut evankeliumeja Endre Adyn lyriikan subtekstinä.⁴ Lahdelma tuo tutkimuksessaan esille sitä, miten tietty konkreetti teksti, evankeliumit, tulee esiin toisessa konkreettissa tekstissä, Adyn lyriikassa. Laajuutta tutkimukselle antavat lukuisat näkökulmat strukturalistis-semioottisesta komparatismiin, Bloomin psykoanalyysistä reseptioestetiikkaan sekä kontekstuaalisuus tekstistä itsestään muuhun aikalaislyriikkaan. Lahdelman tutkimus osoittaa,

³Könönen ja Huvi 2005, s. 95.

⁴Lahdelma 1986.

että tietyt Adyn runot sitovat suhteellisesti yhtä usein evankeliumit läpinäkyväksi subtekstikseen. Näin ollen Raamattu on tärkeä tyyllinen keino. Lahdelma toteaa myös, että Adyn lyriikassa evankeliumien esiintyminen liittyy oleellisesti vapahtajan etsimiseen ja vapahtaja-kysymyksen ratkaisemiseen. Evankeliumien vapahtaja esiintyy allusiivisena metaforana rakastetulle naiselle tai naisen rakastamalle lyyriselle minälle.

Oma tutkimukseni liittyy Lahdelman tutkimukseen aineiston allusiivisuuden tarkastelun osalta. Molemmissa tutkimuksissa Raamattua pidetään tutkittavan aineiston ensisijaisena subtekstinä ja semioottinen näkökulma on keskeisellä sijalla, vaikka Lahdelma tarkastelee aineistoaan myös monista muista näkökulmista.

Raija Hakalan tutkimus Niilo Rauhalan lyriikasta käsittelee modernististen ilmaisukeinojen ja kristillisen pohjan yhdistämistä runoissa.⁵ Hakala pohtii tutkimuksessaan myös kristillisen lyriikan määritelmää, sanan merkitystä kristillisessä kielenkäytössä sekä Rauhalan modernin runon struktuuria ja kuvallisuutta. Hakala toteaa Rauhalan luovan runoissaan oman yksityisen symboliikkansa kristillisen allusiivisuuden kautta. Anna-Mari Kaskisen tuotannossa sen sijaan käytetään nimenomaan Raamatusta nousevaa kielikuvallisuutta.

Yhdistelyteorian ja ruumiillisuuden osalta oma tutkimukseni sivuaa Anne Päivärinnan tutkimuksia Dylan Thomasin runoudesta. Artikkelissaan Päivärinta pohtii, mikä on kognitiivisen metaforateorian merkitys runontutkimukselle ja miten yleisluontoinen malli soveltuu yhteen runon kielen tyyllillisen analyysin, runon erityispiirteiden kanssa.⁶ Päivärinta syventää myöhemmissä tutkimuksissaan näkökulmaansa ja tutkii Thomasin runouden ruumiillisuutta kognitiivisen metaforateorian ja yhdistelyteorian keinoin ja tarkastelee ruumiillisuuden roolia todellisuuden kielellistämässä. Päivärinnan tutkimuksen keskeinen käsite on käsitteellinen metafora (*conceptual metaphor*), joka on skemaattiseen tietoon perustuva yhdistelemisen malli.⁷

---

⁵Hakala 1999.

⁶Päivärinta 2010.

⁷Päivärinta 2012.

2 Anna-Mari Kaskinen

Anna-Mari Kaskista (s. 1958) voi syystäkin sanoa yhdeksi tämän hetken suosituimmista suomalaisista hengellisten laulujen sanoittajista. Ensimmäiset laulut syntyivät Pekka Simojoen säveltäessä Kaskisen valmiita runoja vuonna 1979. Kaskinen ja Simojoki perustivat tuolloin Alabasteri-yhtyeen, joka esiintyi pääasiassa luterilaisten herätysliikkeiden tilaisuuksissa. Kaksikon varsinainen läpimurto tapahtui vuonna 1981, kun Suomen Lähetysseura tilasi heiltä messun Lähetysjuhlien iltahartaudeksi. Syntyi *Afrikkalainen gospelmessu*. Messu oli hyvin suosittu, vaikkakin sen rytmikästä musiikkia jotkut paheksuivat. Afrikkalaista messua esitettiin pian ympäri maata ja Kaskisen ja Simojoen voittokulku suomigospelin kärjessä on jatkunut siitä lähtien.⁸

”Anna-Mari Kaskisen kynästä on lähtenyt lukematon määrä gossellauluklassikkojen lyriikkaa. Hän on ollut paitsi tuottelias ja tasokas, myös harvinainen pelkkiin teksteihin keskittynyt laulukirjoittaja.”⁹ Kaskisen laulut ovat tulleet tunnetuiksi lapsille ja nuorille rippikoulussa, seurakunnan leireillä sekä erityisten messujen ja jumalanpalvelusten kautta. Aikuisen väestön suosimassa Tuomasmessussa käytetään paljon Kaskisen sanoittamia ja suomentamia lauluja. Yhteensä hän on kirjoittanut 30 erilaista messua, musikaalia tai musiikkinäytelmää, joista tunnetuimpia lienevät *Liekit musikaali* (1984) ja *Hiljaisuuden messu* (1986). Vuoden 1986 virsikirjassa on seitsemän Kaskisen sanoittamaa virttä. Satojen runojen ja sanoitusten lisäksi hän on julkaissut muutamia lastenromaaneja, pakinakokoelmia ja proosateoksia. Kaskinen on toiminut myös *Lastenmaa*-lehden päätoimittajana vuodesta 1992 lähtien. Hänen runojaan on käännetty yhdeksälle kielelle. Hän itse on kääntänyt runsaasti hengellisiä lauluja ja hartauskirjoja suomeksi.¹⁰

Kaskisen uskonnolliset juuret ovat Suomen luterilaisissa herätysliikkeissä. Äitinsä suvun puolelta hän oli yhteydessä evankeliseen liikkeeseen ja isänsä puolelta Savon herännäisiin. Lapsuuden leikkitoiverit olivat lestadiolaisia. Opiskeluaikanaan hän tutustui veljensä kautta Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen ja Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen toimintaan. Ekumenian Kaskinen kohtasi jo lukioaikanaan ollessaan vaihto-oppilaana Kanadassa. Koulussa oli oppilaita 46 eri maasta ja he edustivat kaikkia suurimpia maailmanuskontoja.

⁸”Anna-Mari Kaskinen & Pekka Simojoki: yhteistyön 25. vuosi” 2004.

⁹Könönen ja Huvi 2005, s. 130.

¹⁰”Anna-Mari Kaskinen” 2005.

Toisten kristittyjen opiskelijoiden kanssa Kaskinen sai kokea yhteyttä, jota hän kuvaa näin:

Opin mitä on yhteys yli kirkkokuntarajojen. Ympäröivässä moniarvoisessa, voimakkaassa opiskelijajoukossa meitä yhdistivät näkymättömät siteet, jotka eivät kuitenkaan muodostuneet muureiksi meidän ja toisten oppilaiden välille.¹¹

Anna-Mari Kaskinen valmistui filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta vuonna 1986 pääaineenaan kirjallisuustiede. Opiskeluaikanaan hän asui Aaro Hellaakosken lesken, Lempi Hellaakosken luona kolme vuotta. Kaskinen pitää tuota aikaa merkittävänä hänen omalle kirjalliselle kehitykselleen. Kaskinen kertoo tuosta ajasta:

Tuo aika oli kuin sukellus 1900-luvun kirjallisuus- ja kulttuurihistoriaan. Hellaakoskien koti oli todellinen taiteiden tyyssija. — Sain myös tilaisuuden vierailla Hellaakoskien kesähuvilalla Taipalsaaressa, jossa olivat syntyneet Satakieli-sarjan hienot runot. Noista päivistä lähtien Aaro Hellaakosken runot ovat olleet minulle erityisasemassa.¹²

Anna-Maija Raittila on toinen Anna-Mari Kaskiseen paljon vaikuttanut runoilija, mutta myös hengellinen esikuva. Raittila on taizéläisyyden, retriittien ja hiljaisuuden uranuurtaja Suomessa.

Kaskisen runoissaan käyttämä kieli ja Raamatun tulkinta on monessa mielessä Raamattua mukailevaa. Näistä parallelismi on usein silmiinpistävin piirre. Se sopii erityisen hyvin laulettaviksi tarkoitettuihin runoihin. Toisaalta näen siinä yhteyttä nk. meditaatorukoukseen, jossa lyhyttä rukousta tai Raamatun jaetta toistetaan mietiskellen.

Toisin kuin Raamatun runoissa, Kaskinen käyttää lähes poikkeuksetta loppusointuja sekä jonkin verran myös alkusointua. Kaskisen uskonnollinen kieli on tyylliltään yleistajuista ja ekumeenista. Hänen runonsa muistuttavat usein psalmeja monessa suhteessa. Muun muassa omien tuntojen purkaminen Jumalalle, Jumalan ylistäminen tai avun pyytäminen Häneltä ovat myös psalmeista löytyviä piirteitä. Osa Kaskisen runoista on siunauksia, hyvien asioiden ja Jumalan avun toivottamista lähimmäiselle, kuulijalle. Sana psalmi tulee kreikan kielestä (kr. kielisoittimella säestetty laulu)¹³ ja kuvaa Kaskisen runoja siksikin hyvin,

¹¹Kaskinen 2003, s. 25-28.

¹²”Anna-Mari Kaskinen” 2005.

¹³Koukkunen ja Hosia 2004, s.961.

että monien niiden säveltäjä Simojoki on esittänyt niitä nimenomaan kitaran säestyksellä.

3 Teoria

Kirjallisuuden tutkijalle luonteva teologinen lähestymistapa Raamattuun on tarkastella sitä lähinnä kielipillis-historialliselta kannalta, kuitenkin kirjallinen ote säilyttäen. Leland Ryken johdattelee tähän näkökulmaan teoksessaan *Kuinka lukea Raamattua kaunokirjallisuutena*, ja toteaa:

– – – kirjallinen lähestymistapa perustuu kaikin osin siihen, mitä raamatuntutkijat ovat tehneet selvittääkseen Raamatun tekstin alkuperäisen, sen kirjoittajien tarkoittaman merkityksen. Tässä kirjassa kuvaamani kirjallinen lähestymistapa on itse asiassa raamatuntulkinnan kielipillis-historiallisen menetelmän looginen jatkumo. Molemmissa lähestymistavoissa pidetään kiinni siitä, että meidän on lähdettävä liikkeelle Raamatun sanojen kirjaimellisesta merkityksestä, joka määräytyy sen kirjoittajien historiallisesta taustasta.¹⁴

Runon kuvallisuudesta puhuttaessa määritelmät ovat toisinaan käytännössä tulkinnanvaraisia ja tiukkoja rajoja määritelmille voi olla vaikea vetää. Leland Ryken toteaa saman ongelman muun muassa joissakin Jumalaa käsittelevien kielikuvien luokittelussa, jossa sama kielikuva voitaisiin määritellä metonymiaksi, synekdokeeksi, metaforaksi tai symboliksi.¹⁵

3.1 Intertekstuaalisuus

Tutkimus, joka jossain määrin tutkii kahden eri tekstin välisiä suhteita, ei voine lähteä liikkeelle muualta kuin intertekstuaalisuuden määrittelystä ja oman tutkimuskohteen suhteuttamisesta kyseiseen tutkimustraditioon ja sen lisäehtoihin.¹⁶ Pekka Tammi toteaa, että nykyisin intertekstuaalisuudella tarkoitetaan lähinnä jälkistrukturalistista ideologiaa, joka vastustaa tekstien välisten suhteiden rajamista analyysia varten. Puhutaan tekstien ”anonyymeista” lähteistä, joita ei voida jäljittää, mutta jotka ovat läsnä lukemistavoissamme. Intertekstuaalisuudesta puhuttaessa muistetaan myös viitata ranskalaisen Julia Kristevan ilmaukseen teksteistä ”sitaattien mosaiikkina”, jotka ovat osa ääretöntä merkitysketjua, jonka

¹⁴Ryken 2001, s. 13.

¹⁵Ryken 2001, s. 133.

¹⁶Tammi 1991, vrt. s. 72.

puitteissa lukija on vapaa yhdistämään tekstin elementtejä mihin tahansa kohtaamiinsa teksteihin.¹⁷ Tämä intertekstuaalisuuden strukturalistinen käsittelytapa on kuitenkin toimimaton tutkimuksessa, jossa tekstillä on olemassa selvästi jäljitettävissä oleva lähde.

Michael Riffaterre jakaa intertekstuaalisuuden käsitteen kahtia. Aleatorinen, eli satunnainen intertekstuaalisuus on kysymyksessä silloin, kun lukija luo yhteyden tekstin ja minkä tahansa toisen tekstin välille omista, yksilöllisistä näkökulmistaan käsin. Obligatorinen intertekstuaalisuus sen sijaan on rajoittunutta subtekstin suhteen. Tämä tulee esiin silloin, kun lukijan huomio kiinnittyy tekstissä poikkeavuuksiin, outoihin ilmaisuihin tai sanontoihin, joihin konteksti ei tuo selitystä. Tällöin lukijalle tulee tarve löytää selittävä subteksti.¹⁸

Erityisesti slaavilaisen kirjallisuudentutkimuksen alueella subtekstia on usein ajateltu ”kätkettynä” merkityksenä, joka löytyy primaarimerkityksen alta.¹⁹ Kiril Taranovski on omissa tutkimuksissaan nimittänyt subtekstiksi kaunokirjallisia tekstejä, jotka antavat tulkittavan tekstin elementeille semanttisen motivaation. Usein lukija antaa runon elementille merkityksen myös tekstin syntagmassa. Subtekstin havaitseminen ei ole runon ymmärtämisen välttämätön ehto. Subteksti on siis olemassaoleva teksti, joka voi tulla esiin uudessa tekstissä monella tavoin: yksinkertaisena impulssina, tukien tai paljastaen myöhemmän tekstin sanomaa tai poleemisesti käsiteltynä.²⁰

3.2 Alluusio ja subteksti

Alluusiota pidetään useimmiten yhtenä viittauksen lajina. Alluusion käsitettä määriteltessä kannattaa lähteä liikkeelle subtekstin käsitteen määrittelyllä. Tuomo Lahdelma määrittelee subtekstin tarkoittavan tekstiä, joka tulee jollain tavoin esiin itseään myöhemmässä tekstissä. Subtekstin käsitteen voi ymmärtää laajasti, sen ei tarvitse olla kirjallinen teksti, vaan se voi olla esimerkiksi historiallinen henkilö tai tapahtuma. Kuitenkaan mikään abstraktio itsessään ei voi olla subtekstinä, vaan subtekstin on oltava asian representaatio.²¹ Kiril Taranovski jakaa subtekstisyyden esiintymisen neljään tyyppiin:

1. Subteksti palvelee yksinkertaisena impulssina kuvan luomiselle.

¹⁷Tammi 1991, s. 73.

¹⁸Makkonen 1991, s. 23-24.

¹⁹Tammi 1991, s. 60.

²⁰Tammi 1991, s. 63-66.

²¹Lahdelma 1986, s. 20-21.

2. Subtekstiltä on lainattu rytmisen figuuri ja sen sisältämää äänteistöä.
3. Subteksti tukee tai paljastaa myöhemmän tekstin poeettista viestiä.
4. Runoilija käsittelee subtekstiä poleemisesti.²²

Toisaalta Lahdelma itse jaottelee subtekstisyyden kahteen lajiin, alluusion ja vaikutukseen. Kirjallinen vaikutus voi olla välillistä tai välitöntä sekä varsinaista vaikutusta tai lainausta.²³ Hermerénin mukaan varsinaista vaikutusta on se, jos aikaisempi teos tulee esiin uudessa halliten sitä. Toisen teoksen käyttäminen lähteenä tai siitä lainaaminen ei siis ole Hermerénin tarkoittamaa varsinaista vaikutusta. Hermerén määrittelee myös varsinaisen vaikutuksen näin: Jos X on vaikuttanut varsinaisesti Y:n syntyyn suhteessa a, niin a ei ole mikään X:stä lainattu yksityiskohta vaan läpikäytympi, koko Y:tä koskeva piirre. Varsinaisen vaikutuksen edellytyksenä on, että Y:n tekijä on assimiloinut teoksen X.²⁴

Anna-Mari Kaskisen runoissa Raamattu sekä kristillisyyden representaatiot ovat selvästi varsinaisesti vaikuttaneet runojen sisältöön ja osittain myös tyyliin. Tämän lisäksi runoissa voidaan havaita Taranovskin kolmen ensimmäisen tyyppin subtekstisyyden esiintymistä suhteessa Raamattuun. Ensimmäinen tyyppi on lähellä varsinaisen vaikutuksen käsitettä. Rytmisen figuuri tulee joissain runoissa esiin psalmeja myötäilevän parallelismin kautta. Kolmas tyyppi on merkittävin, eli Kaskinen paljastaa ja tukee Raamatun kristillistä sanomaa.

Alluusiota kuvataan usein merkkiteoreettisin keinoin. Lahdelma toteaa, että kielen merkit, esimerkiksi sanat, muodostuvat sisällön ja ilmauksen suhteesta. Tällöin siis merkki on jokin sellainen ilmaus, joka viittaa johonkin sisältöön. Sanataiteessa ilmaukset viittaavat teoksen sisäiseen todellisuuteen. Alluusion ilmaus viittaa tämän lisäksi toisen tekstin ilmaukseen, joka edelleen viittaa oman tekstinsä todellisuuteen. Carmela Perri havainnollistaa alluusion viittauksellisuutta vertaamalla ilmausta erisnimeen, joka merkitsee yksilön (eli tässä tapauksessa lähdetekstin), ja samalla implisiittisesti osoittaa niihin lähdetekstin ominaisuuksiin, jotka ovat relevantteja alluusion merkityksen kannalta.²⁵

Irwinin mukaan alluusio on epäsuora viittaus, jonka ymmärtämiseksi tarvitaan jotain enemmän kuin vain kuvattavan korvaamista jollain toisella sanalla tai ilmauksella.²⁶ Tässä mielessä alluusio eroaa symbolista, jonka useimmiten voi

²²Lahdelma 1986, s. 20.

²³Lahdelma 1986, s. 38.

²⁴Hermerén 1975, s. 98-99.

²⁵Perri 1978, s. 291.

²⁶Irwin 2001, s. 218.

korvata. Jotta lukija voisi tulkita alluusion oikein, hänen on tunnistettava teksti, johon alluusio viittaa ja tehtävä täydentäviä assosiaatioita sen pohjalta. Alluusio voi kohdistua paitsi tekstin sisältöön, myös sen tyyliin tai muotoon. Alluusion tulkitsemiseksi tarvittavan tiedon määrä voi vaihdella sisäpiirin tiedosta univertsaaliin tietoon, joista ensinmainittu on verrattain tyypillinen.²⁷

Alluusio on olemassa, jos tekijä on tarkoittanut tietynlaisen epäsuoran viittauksen tunnetuksi alluusiona ja jos se on periaatteessa mahdollista havaita. Alluusion olemassaolo vaatii tekijän tarkoituksen, sillä tahatonta alluusiota ei ole olemassa, sellainen on vain lukijan omaa assosiaatiota.²⁸ Alluusiota ei tule sekoittaa intertekstuaalisuuden siihen puoleen, että yksi teksti voi vaikuttaa toiseen tai ne voivat olla saman ajanhengen tuotteita. Alluusiota voidaan pitää onnistuneena, jos tarkoitettu yleisö tai ainakin osa siitä ymmärtää sen. Toisaalta myös epäonnistunut alluusio on alluusio. Alluusioiden tulkinnassa kannattaa muistaa kaikkeen tulkitsemiseen liittyvä seikka, että lukijan assosiaatiot voivat kuitenkin olla erilaisia kuin tekijän tarkoittamat.²⁹

Symboli syntyy kielikuvan toistuesssa ja vakiintuessa ja sillä on kiinteä, kulttuurisidonnainen merkitys³⁰

3.3 Metaforatutkimus

Metaforien tutkimuksessa on erotettavissa neljä teoriasuuntausta. Korvaamis- ja vertaamisteoriat pohjautuvat klassiselle retoriikalle, ja niiden mukaan metafora ei synnytä uutta informaatiota tai sanastoa, vaan se on korvattavissa toisella kirjaimellisella ilmaisulla. Korvaamisteoriassa metaforan tarkoitus kielessä on tyyllinen. Vertaamisteoriassa metaforaa pidetään kahden käsitteen vertailuna, joissa asioiden välillä on analogia tai samankaltaisuus.³¹ Vertaamisteoriassa ajatellaan metaforan olevan lyhennetty vertaus, missä vertailu on implisiittistä; epäsuoraa tai kätkeytyä.³² Uudempiä teoriasuuntauksia edustavat vuorovaikutukseen pohjaava jänniteteoria ja kognitiivinen metaforateoria. Jänniteteoriassa metaforaa tarkastellaan laajemmassa kontekstissa, *kuvattavan* ja *kuvan* välisenä vuorovai-

²⁷Irwin 2001, s. 288.

²⁸Irwin 2001, s. 292.

²⁹Irwin 2001, s. 294-295.

³⁰Kantokorpi, Lyytikäinen ja Viikari 1990, s. 78.

³¹Krappe 2010, s.147-148.

³²Elovaara 1992, s.14.

kutuksena.³³

3.3.1 Kognitiivinen metaforateoria

Neljäs teoria on kognitiivinen metaforateoria ja sen perustajat ovat George Lakoff ja Mark Johnson. Kirjassaan *Metaphors We Live By* he esittelevät ajatustaan siitä, että metafora itse asiassa on kokonaisvaltaisesti läsnä ihmisen kielessä, ajattelussa ja toiminnassa:

...metaphor is pervasive in everyday life, not just in language but in thought and action. Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature.³⁴

Metafora ei siis ole vain sana, tai kielellinen seikka. Koko ajattelu on laajasti metaforista ja ihmisen käsitesysteemi on metaforisesti rakentunut ja määritelty.³⁵ Metafora ymmärretään ja koetaan johonkin toiseen asiaan liittyvien käsitteiden avulla. Metaforat ohjaavat tiedostomattomasti ihmisen ajattelua ja toimintaa.

Lakoff määrittelee varsinaisen metaforan kuvauksena (*mapping*) lähdekentästä (*source domain*) kohdekenttään (*target domain*), ja nimenomaan matemaattisessa mielessä^{36 37}. Voidaan esimerkiksi sanoa, että metaforassa "A on B" osa lähdekentän B tietorakenteesta kartoitetaan kohdekenttään A.³⁸ Kuvauksessa metafora siirtää tietoa ja merkityksiä yksisuuntaisesti lähdekentästä kohdekenttään. Lähde- ja kohdekentän välillä vallitsee rakenteellinen vastaavuus.

Mielikuvaskaemat (*image schemas*) ovat pelkistettyjä malleja, jotka toistuvat aisti- ja motoriikkapohjaisessa kokemuksessamme. Tällaisia ovat esimerkiksi liikerata, rajattu sisätila, tasapaino ja symmetria. Rakennamme kokemuksiamme, tunnistamme asioita ja tapahtumia, ja luokittelemme niitä mielikuvaskaemojen avulla.³⁹

³³Krappe 2010, s.149,162.

³⁴Lakoff ja Turner 1980, s. 3.

³⁵Lakoff ja Turner 1980, s.6.

³⁶Lakoff 1990, s. 48.

³⁷Koska Lakoff tuo termien matemaattisen näkökulman niin selkeästi esille, olen itse päätenyt käyttämään tutkimuksessani suomenkielistä termiä 'kuvaus', joka on vastaava matematiikan termi. Suomalaisilla tutkijoilla on tässäkin vaihtelua, esim. 'kartoittamisprosessi'(Päivärinta 2010, s.12), 'siirtymä' (Onikki 1992, s. 34), 'kuvaus' (Nikanne 1992, s. 77).

³⁸Lakoff ja Turner 1989, s.59.

³⁹Turner 1996, s. 16.

Ruumiilliset skeemat ovat erityisten metaforien ja niitä muokkaavien yleisimpien käsittemetaforien (*conceptual metaphor*) perustana. Ajattelun ja käsitteenmuodostuksen ajatellaan perustuvan havainnoille, ruumiillisille kokemuksille ja esineiden manipuloimiselle. Erilaisia kokemuksia käsitellään, luokitellaan ja jäsennetään mielikuvaskaemojen kautta. Eri käsitteiden ja käsitealojen välillä on myös kokemukseräinen vastaavuus. Kielenkäyttö perustuu skeemoihin, jotka ohjaavat käsittemetforia. Abstrakti käsite ymmärretään lopulta fyysisen kokemuksen alueelle kuuluvan käsitteen avulla. Ylipäättän koko käsitesysteemi nähdään kauttaaltaan metaforisena, mielikuvaskaemojen ja käsittemetaforien eli kielessä yleensäkin käytössä olevien metaforien varaan rakentuvana.⁴⁰⁴¹

Esimerkiksi metaforassa JUMALA ON SYLI yksi abstrakti käsite, JUMALA, ymmärretään fyysiseen kokemukseen liittyvän, SYLIn käsitteellä. SYLI on metaforan lähde ja JUMALA on se käsite, joka ymmärretään metaforisesti, eli kohde. Kukin käsite koostuu toisiinsa liittyvistä skeemoista eli pelkistetyistä, rajoiltaan avoimista kuvista, seikoista ja suhteista, jotka käsite mielessä herättää.⁴² Käsitteen SYLI skeemaan kuuluu esimerkiksi:

SYLI
ihmisyys
lämpö
pehmeys
turva
läheisyys
lohtu

Lakoffin invarianssihypoteesina tunnettu ajatus perustuu struktuurin säilymiselle. Metaforassa kaksi käsitteistyksen alaa liittyvät toisiinsa siten, että niiden välille muodostuu rakenteellinen samankaltaisuus. Metaforinen vastaavuus on toki osittaisia (partial), eli metaforissa kaikki osat eivät sovi yhteen. Lakoffin mukaan se osa lähdekentän rakenteesta, joka on kuvattu, säilyttää kognitiivisen topologiansa eli mielikuvaskemaattisen rakenteensa.⁴³

⁴⁰Krappe 2010, s. 150-151.

⁴¹Lakoff ja Turner 1980, s. 3-6.

⁴²Skeema tai "ideaalistettu kognitiivinen malli" eli ICM (idealized cognitive model), (ks. esim. Lakoff 1987, s. 68-76)

⁴³Lakoff 1990, s. 39, 54.

3.3.2 Blending-teoria

Kognitiivisen metaforateorian pohjalta mm. Gilles Fauconnier, George Lakoff ja Mark Turner ovat kehittäneet ns. blending-teorian. Se pyrkii näkemään metaforateorian rakenteita laajemmin ja joustavammin. Turnerin mukaan metaforien merkitykset ovat eläviä, aktiivisia, dynaamisia ja yleisiä, rakennettu tiettyihin tietämisen ja tekemisen tarpeisiin. Merkitykset muodostuvat monimutkaisista heijasteluista, sitomisista, yhdistämisistä ja yhdentymisistä useilla kentillä.⁴⁴

Mentaaliset kentät tai tilat (*mental spaces, input spaces*)⁴⁵ ovat käsitteistöä, jotka muodostuvat kulloisellakin hetkellä ajattelun ja ymmärtämisen kautta. Ne yhdistyvät mielessä sekä pitkäaikaiseen skemaattiseen tietoon, ikäänkuin yleiskehykseen, että pitkäaikaiseen erityiseen tietoon, kuten muistoon jostakin tietystä tapahtumasta. Mentaaaliset kentät ovat osittaisia ja vajaita ja jäsenytyneet jonkun tietyn kehyn mukaan. Ne on yhdistetty keskenään ja niitä voidaan muokata ajattelun myötä. Kentät muovaavat dynaamista kartoitusta (*mapping*) kielessä ja ajattelussa. Osittainen kartoitus yhdistää vastineet eri kentissä.⁴⁶

Mentaaalisia kenttiä kuvataan yleensä ympyröinä, niissä olevia elementtejä pisteinä tai symboleina ympyröiden sisällä ja eri kenttien välillä olevien elementtien yhteyksiä viivoilla. Lisäksi kehysrakenne, joka täydentää mentaalista kenttää, on kuvattu joko ulkopuolisena suorakulmiona tai ikonisesti ympyrän sisällä.

Kolmas mentaalinen kenttä on geneerinen kenttä (*generic space*), joka kokoaa lähtöaineskentistä sen, mikä niissä on yhteistä.⁴⁷

Neljäs kenttä on yhdistelykenttä (*blended space*), jossa kahden lähtöaineskentän erityistä ainesta on heijastettu uuteen kenttään. Geneeriset kentät ja yhdistelykentät voivat vaikuttaa toisiinsa. Yhdistelykenttä sisältää yleistä ainesta, joka on saatu geneerisestä kentästä. Siinä voi myös muodostua ainesta, joka on lähtöaineskentissä mahdotonta. Heijastumat ovat valikoivia: kaikki ei heijastu yhdistelykenttään.⁴⁸

Yhdistelykentässä lähtöaineskenttien elementit voivat muodostaa suhteita, joita niillä ei ole erillisissä kentissä. Vastine-elementit voivat olla erillään tai sulautua toisiinsa. Yhdistelykenttään tuodaan tiedostamatonta taustatietoa, eräänlaista merkityskehystä, jonka avulla voidaan täydentää tulkintaa. Yhdistelyken-

⁴⁴Turner 1996, s. 57.

⁴⁵Suomenkieliset termit hiukan vaihtelevat tässäkin.

⁴⁶Fauconnier ja Turner 2002, s. 40-41.

⁴⁷Fauconnier ja Turner 2002, s. 41.

⁴⁸Fauconnier ja Turner 2002, s. 47.

tässä muodostetaan metaforan varsinainen tulkinta.⁴⁹

---

⁴⁹ks. esim. Fauconnier ja Turner 2002, s. 40-50.

4 Kaskisen Jumala-metaforia

4.1 Ruumiilliset metaforat

4.1.1 Kasvot

Uskon, vaikken näe

Minä uskon, vaikken näe tietä halki pimeään.

::Minä uskon, vaikka Herra, vähän vasta ymmärrän::

Minä uskon, vaikka itku tänään silmät sumentaa.

::Minä uskon, vaikka murhe on kuin tulta polttavaa::

Minä uskon, vaikka joudun yksin yöhön synkimpään.

::Minä uskon, vaikka täällä vaille vastausta jään::

Minä uskon, vaikken lainkaan tunne kasvojasi nyt.

::Ota käsiisi, oi Herra, tämä usko järkkynyt::

Minä uskon, en voi muuta, kun ei muuta olekaan.

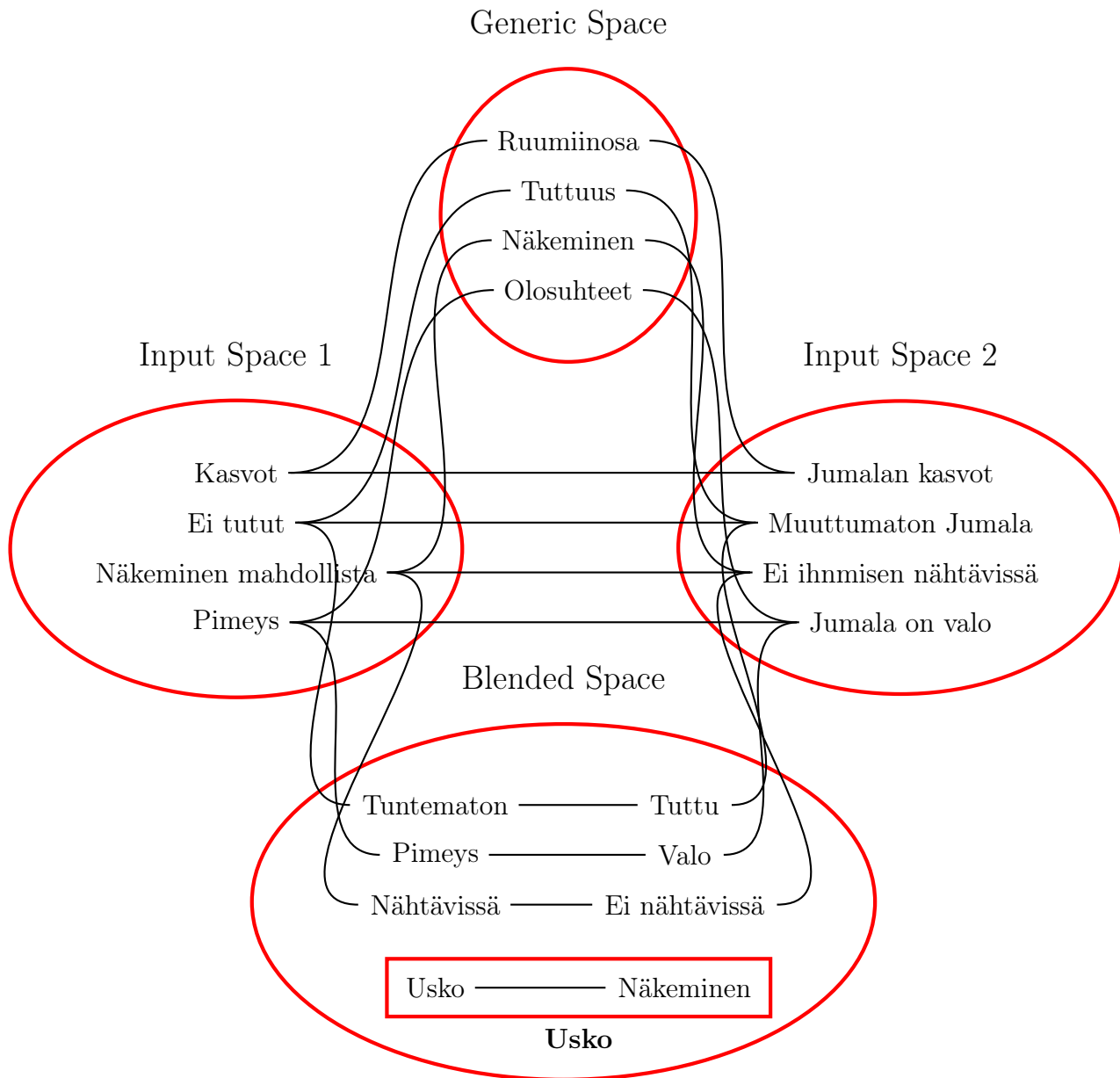
::Kenen turviin voisin mennä, kenen kanssa kaiken jaan?::⁵⁰

Fauconnierin ja Turnerin yhdistelykaavion lähdekenttään on sijoitettu Kaskisen runossa ”Uskon, vaikken näe” esiintyviin kasvoihin liittyviä elementtejä. Katso kuva 1. Runossa on pimeää, itku on sumentanut silmät ja runon minä on yksin synkässä yössä. Näkeminen ja sen kautta tapahtuva tunnistaminen on olosuh-teista johtuen vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Runon minä toteaa, ettei lainkaan tunne nyt Herran kasvoja.

Kohdekentässä on ajatus siitä, millaiset Jumalan kasvot runon minän mielestä, tai kulttuurisen tiedon tai *Raamatun* perusteella ovat. Jumalan ajatellaan olevan muuttumaton, toisaalta hänen kasvojaan ei ihminen voi nähdä, toisaalta hänen kasvoiltaan loistaa valo.

Raamatussa Jumalan kasvoilla tarkoitetaan useimmiten Jumalaa itseään kokonaisuutena eli kasvot on Jumalan synekdokee. Samoin termi ”Jumalan nimi” viittaa Jumalaan itseensä. Ihmisen suhde Jumalan kasvoihin on kahtalainen: toisaalta ihminen, jolla on huono omatunto, kätkeytyy tai pakenee Jumalan kasvojen edestä, toisaalta Jumalan kasvoista etsitään Hänen armoaan ja suosiotaan. Jälkimmäinen tulee erityisen hyvin ilmi nk. Herran siunauksesta, jonka sanamuodon

⁵⁰ *Viisikielinen* 2014, nro 229.

Kuva 1: Yhdistelyteorian kaavio: Kasvot

Jumala itse neuvoo Moosekselle: ” Herra siunatkoon sinua ja varjelkoon sinua, Herra kirkastakoon sinulle kasvonsa ja olkoon sinulle armollinen. Herra kääntököön kasvonsa sinun puoleesi ja antakoon sinulle rauhan.”⁵¹⁵²

Jumalan näkemisellä viitataan hengelliseen ilmestykseen, mutta ei kuitenkaan täydelliseen Jumalan näkemiseen. *Raamatun*⁵³ mukaan Jumalan täydellinen näkeminen on ihmiselle hengenvaarallista: ”Herra sanoi vielä: ”Sinä et voi nähdä minun kasvojani, sillä yksikään ihminen, joka näkee minut, ei jää eloon.”⁵⁴⁵⁵

Joitakin poikkeuksia *Raamatusta* silti löytyy. Painittuaan yön enkelin kanssa Jaakob kokee nähneensä Jumalan kasvot: ”Jaakob antoi paikalle nimeksi Penuel. Hän sanoi: ’Minä olen nähnyt Jumalan kasvoista kasvoihin, ja silti olen elossa.’”⁵⁶ Mooseksesta kerrotaan Herran sanoneen:”Hänelle puhun suoraan kasvoista kasvoihin, en arvoituksellisin sanoin vaan avoimesti. Hän saa katsoa Herran kirkkautta suoraan.”⁵⁷ Myös Abrahamin kerrotaan kohdanneen Herran silloin, kun Abraham ja Saara saivat kuulla, että he saisivat vielä vanhoilla päivillään lapsen.⁵⁸

Jeesuksen Kristuksen kasvot tarkoittavat myös itse Jeesusta. Hänen kasvoiltaan loistaa Jumalan kirkkaus. Jeesuksen kasvojen näkemiseen liittyy kuitenkin erityinen lupaus: Herran palvelijat saavat taivaassa nähdä Hänen kasvonsa ilman kuoleman uhkaa.⁵⁹

Heprean kielen kasvoja tarkoittava sana on ’paniim’ (yks. paneh). Sen merkitys on kuitenkin laajempi kuin suomen sana ’kasvot’. Esimerkiksi englanninkielinen Raamattu *New International Version*⁶⁰ on kääntänyt sitä mm. sanoilla ’before’, ’face’ ja ’presence’.⁶¹ ’Kasvot’ voivat siis tarkoittaa myös edessä olemista, läsnäoloa tai jopa pintaa, kuten merkityksessä face of the earth tai face of the fire. Voisi ajatella, että ’paniim’ tarkoittaa sitä kohtaa, jossa subjekti kohtaa objektin.

Juutalainen filosofi Emmanuel Levinas nostaa kasvojen määritelmän abstrak-

⁵¹4. Moos. 6:25-26

⁵²*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 67.

⁵³*Pyhä Raamattu* 1933/1938.

⁵⁴2. Moos. 33:20-23

⁵⁵*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 68.

⁵⁶1. Moos. 32:31

⁵⁷4. Moos. 12:8

⁵⁸1. Moos. 18

⁵⁹*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 68.

⁶⁰*The Holy Bible. New International Version* 1984.

⁶¹Kohlenberger ja J. A. Swanson 1998, s. 1313.

timmalle tasolle. Antti Pönni tiivistää Levinasin ajattelua teoksen *Etiikka ja äärettömyys* esipuheessa:

Haluamisessa ”äärettömänä” kohdatulle toiselle, ”tavalle, jolla Toinen esittää itsensä ohittaen minussa olevan idean Toisesta”, Levinas antaa nimen kasvot (visage). Levinas kuvailee kasvojen intentionaalisuuteen tietoisuuteen palautumatonta ”esiintuloa” ”ilmoituksena” tai ”ilmestymisenä” (révélation) ja ”epifaniaa” (épiphanie).⁶²

Levinasin ajattelun mukaan toisen kasvojen kohtaamiseen liittyy vaatimus minälle luopua erillisyydestään. Toisen haluaminen on sosiaalisuutta, eettinen tapahtuma. Leland Ryken kuvaa *Raamatun* yhtenäistä käsitystä moraalista samaan tapaan: ”Sitäpaitsi eettistä velvollisuutta ei kuvata ihmisen omana ponnisteluna kohti moraalista täydellisyyttä vaan alistumisena Jumalan lakeihin tai sopeutumisena Jumalan luonteenlaatuun”.⁶³ Tässäkin on kysymys omasta erillisyydestä luopumisesta, uskonnollisessa mielessä taipumisesta Jumalan tahtoon.

Tulkinnan muodostavassa yhdistelykentässä on paljon paradokseja. Pimeäsäkin on valoa. Tuntemattomalta näyttävät kasvot ovat kuitenkin tutut. Usko syntyy vastoin toivottua näkemistä. Runon minän usko allusoituu Jobin uskoon: ”Jumala on pystyttänyt tielleni kivivallin, en pääse siitä yli, kaikki polkuni hän on peittänyt pimeään.— Ja sitten, kun minun nahkani on riekaleina ja lihani on riistetty irti, minä saan nähdä Jumalan, saan katsella häntä omin silmin, ja silmäni näkevät: hän ei ole minulle outo! Tätä minun sydämeni kaipaa.”⁶⁴ Jobin tavoin runon minä luottaa siihen, että vaikka elämän syvimmat ja tuskallisimmat kriisit koettelevat, Jumala ei muutu niiden mukana.

Usko ja luottamus tulevat näkyviin runon minän pyynnössä ”Ota käsiisi, oi Herra, tämä usko järkkynyt” , kun hän hengellisessä mielessä Jeesuksen (ja Daa-vidin) tavoin jättää henkensä Isän käsiin: ”Ja Jeesus huusi kovalla äänellä: ”Isä, sinun käsiisi minä uskon henkeni.”⁶⁵

Katsomaan kasvojesi rauhaa

Huoliini näännyn, puoleesi käännyn katsomaan kasvojesi rauhaa.

Katsomaan kasvojesi rauhaa, katsomaan kasvojesi rauhaa.

⁶²Levinas 1996, s. 18-19.

⁶³Ryken 2001, s. 239.

⁶⁴Job. 19:8, 26-27

⁶⁵Luuk. 23:46, ks. myös Ps. 31:5

Mieleni nosta pois ahdingosta katsomaan kasvojesi rauhaa.
 Katsomaan kasvojesi rauhaa, katsomaan kasvojesi rauhaa.
 Valosi anna, heikkoa kannan katsomaan kasvojesi rauhaa.
 Katsomaan kasvojesi rauhaa, katsomaan kasvojesi rauhaa.
 Luoksesi kuljen, silmäni suljen katsomaan kasvojesi rauhaa.
 Katsomaan kasvojesi rauhaa, katsomaan kasvojesi rauhaa.⁶⁶

Runon minä on syvästi ahdistunut. Hänessä itsessään on sisäinen myllerrys, hän on huolien nujertama, nääntynyt. Hän ei itse kykene auttamaan itseään ja niinpä hän epätoivossaan turvautuu Jumalan apuun ja kääntyy Hänen puoleensa. Kun ihminen kääntyy toisen ihmisen puoleen, hän näkee tämän kasvot. Niin on myös Jumalan kanssa. Kasvot (tai silmät) ovat ihmisen sielun peili, ja Jumalan kasvoista voi lukea siitä millainen Hän on. Jeesus lupaa opetuslapsilleen jäähyväispuheessaan: ”Minä jätän teille rauhan. Oman rauhani minä annan teille, en sellaista jonka maailma antaa. Olkaa rohkeat, älkää vaipuko epätoivoon.”⁶⁷ Runon minä kohtaa kaipaamansa rauhan Jumalan kasvoilta.

Tässä kohtaamisessa runon minä alkaa puhua Jumalalle. Hän pyytää Jumalaa auttamaan itseään, kääntämään hänen katseensa pois ongelmista, kohti Jumalaa. Myös valo, jota hän pyytää Jumalalta, liittyy rauhaan ja ongelmien ratkaisuun. Valolla voi olla useampia merkityksiä Raamatussa, mutta tämä valo on Jumalan kasvoilta loistavaa valoa. Strong sanoo: ”the fig. extension ‘light of the face’ is a positive, happy attitude, resulting from relief from trouble.”⁶⁸ Ihminen toivoo pääsevänsä voitolle ongelmistaan Jumalan rauhan ja erityisen siunauksen, valon avulla. Ihminen tunnustaa olevansa heikko, eikä kykene edes jatkamaan matkaa. Niinpä hän pyytää Jumalaa kantamaan häntä siunauksen ääreen, Jumalan kasvojen eteen.

Usein vaikeiden elämäntilanteiden keskellä ihminen näkee oman rajallisuutensa ja tulee näin ajatelleeksi myös kuolemaa. Runon minä on hyvin tietoinen kristinuskoon liittyvistä paradokseista ja hän soveltaa niitä omaan ilmaisuunsa sanoessaan ”silmäni suljen katsomaan”. Paavali käyttää samantyyppistä ilmausta muistuttaakseen siitä, etteivät ne olosuhteet, jotka näemme ja joiden keskellä elämme, ole olennaisinta: ”Emmekä me kiinnitä katsettamme näkyvään vaan nä-

⁶⁶Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 60.

⁶⁷Joh. 14:27

⁶⁸Strong, Kohlenberger III ja J. Swanson 2001, s. 1357, n:o 216.

kymättömään, sillä näkyvä kestää vain aikansa mutta näkymätön ikuisesti.”⁶⁹

Kasvojen näkeminen allusoi myös ensimmäiseen Korinttilaiskirjeeseen: ”Nyt katselemme vielä kuin kuvastimesta, kuin arvoitusta, mutta silloin näemme kasvoista kasvoihin. Nyt tietoni on vielä vajavaista, mutta kerran se on täydellistä, niin kuin Jumala minut täydellisesti tuntee.”⁷⁰

Kuvastimesta katsominen rinnastuu vajavaiseen ja kasvoista kasvoihin näkeminen täydelliseen tietoon. Täydellisen tiedon vertauskuvana toimii Jumalan ihmistuntemus. Ongelmien keskellä ei tarvitse jäädä tuijottamaan epäselvästä kuvastimesta ja kyselemään miksi-kysymyksiä, sillä vastaukset ovat Jumalan tiedossa ja aikanaan myös ihmisen.

Runon minä päättääkin rukouksensa siihen, että hän siirtyy pohdinnoissaan uudelle tasolle, jolla olennaista eivät enää olekaan tämänhetkiset ongelmat, vaan tulevaisuus, jossa hän kohtaa Jumalan rauhan kuoleman jälkeen. Jumalan rauha on silloin pysyvä, kokonaisvaltainen tila ihmisessä.

Pidä minusta kiinni

Kaukaa sinua hain. Nyt on pyyntöni vain:

Pidä minusta kiinni, kunnes kasvosi nään.

Omin voimin nyt näin pääse en eteenpäin.

Pidä minusta kiinni, kunnes kasvosi nään.

Kädet lävistetyt ovat lohtuni nyt.

Pidä minusta kiinni, kunnes kasvosi nään.

Kipu sammumaton kerran päättyvä on.

Pidä minusta kiinni, kunnes kasvosi nään.⁷¹

Tämän runon minä on ollut ihmiselle tyypillisellä matkalla: etsimässä jotain, elämän tarkoitusta, vastauksia kysymyksiin, sisältöä elämään, merkitystä omalle olemassaololle. Hän on etsinyt vastausta jostain kaukaa, mutta on nyt Jumalan edessä. Hän on luopunut kaikista omista toiveistaan ja odottaa enää vain sitä, että Jumala pitäisi hänestä kiinni maallisen vaelluksen loppuun asti. Tässä runossa esiintyvällä Jumalan kasvojen näkemisellä tarkoitetaan sitä täydellistä Jumalan kohtaamista, joka tapahtuu vasta kuoleman jälkeen. Runon minä ei odotakaan

⁶⁹2. Kor. 4:18

⁷⁰1. Kor. 13:12

⁷¹Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 66.

näkevänsä Jumalaa eikä saavansa täydellistä rauhaa ennen sitä. Hänen toivonsa on siinä, että Jumala johdattaa hänet tuohon kohtaamiseen.

Myös tämän runon minä on henkisesti masentunut ja ehkä fyysisestikin kärsinyt. Hänkin tunnustaa oman kyvyttömyytensä auttaa itseään. Hänen ensisijainen lohtunsa on ”kädet lävistetyt”. Tämä ilmaus viittaa ristiinnaulittuun Jeesukseen. Jo Jesaja puhuu siitä, että ”meidän rikkoksemme olivat hänet lävistäneet”⁷², kun hän ennustaa Messiaasta, joka tulisi olemaan koko Israelin ja myös pakanoiden täydellinen syntiuhri. Messiaan sovitustyö lohduttaa runon minää, sillä hän tietää, että ne ovat hänen ainoa pääsýnsä tuohon Jumalan kasvojen näkemiseen, josta hän haaveilee. Toisaalta sovitus antaa hänelle ajallisen rauhan siinä mielessä, että hänen ei tarvitse kokea syyllisyyttä omien tekojensa vuoksi vaan hän on osallinen anteeksiannosta jo eläessään.

Runossaan *Suljetut ovet*⁷³ Kaskinen tuo esille myös sen mahdollisuuden, että ihminen voi joko peittää tai paljastaa kasvonsa. Kasvojen paljastaminen tuo ihmiselle jotain aivan uutta:

[—]Käy Herramme vieläkin ihmisen teitä.
Hän pukeutuu hätään ja heikkouteen.
Joka ovensa avaa, ei kasvojaan peitä,
hän kärsivän Kristuksen saa vieraakseen.[—]

Sama idea toistuu runossa *Kasvoilla kärsivän ihmisen*,⁷⁴ jossa Kristus on nähtävissä eri tavoin kärsivien ihmisten kasvoilla, kuolevien, köyhien, nälkäisten ja hylättyjen lasten kasvoilla mutta toisaalta myös rakastavan ja lohduttavan ihmisen kasvoilla. Tässä on selvä alluusio Jeesuksen opetukseen viimeisestä tuomiosta, jossa kuningas sanoo:” [—]Minun oli nälkä, ja te annoitte minulle ruokaa. Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa. Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne.[—]” Ja myöhemmin kuningas selventää sanojaan:”[—]Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.[—]”⁷⁵.

⁷²Jes. 53:5

⁷³Bäckman 2001, n:o 5.

⁷⁴Kaskinen 2001, s. 243-244.

⁷⁵Matt. 25:31-46

4.1.2 Kädet

Herra, kädelläsi

Herra, kädelläsi asua mä saan,
 turvallisin käsi päällä maan.
 Siellä kaikki saavat uuden sydämen,
 rauhan annat haavat sitoen.

Kerto:

Onneni on olla Herraa lähellä,
 turvata voin yksin Jumalaan.
 Onneni on olla Herraa lähellä,
 tahdon laulaa hänen teoistaan.

Herra, kädelläsi iloita mä saan,
 se on rikas käsi antamaan.
 Siellä armahdusta meille tarjotaan
 eikä kadotusta milloinkaan.

Kerto

Herra, kädelläsi itkeä mä saan,
 kohonnut ei käsi kostamaan.
 Sitä naulat pisti, pahuus ihmisten,
 anteeksi soi risti kaiken sen.

Kerto

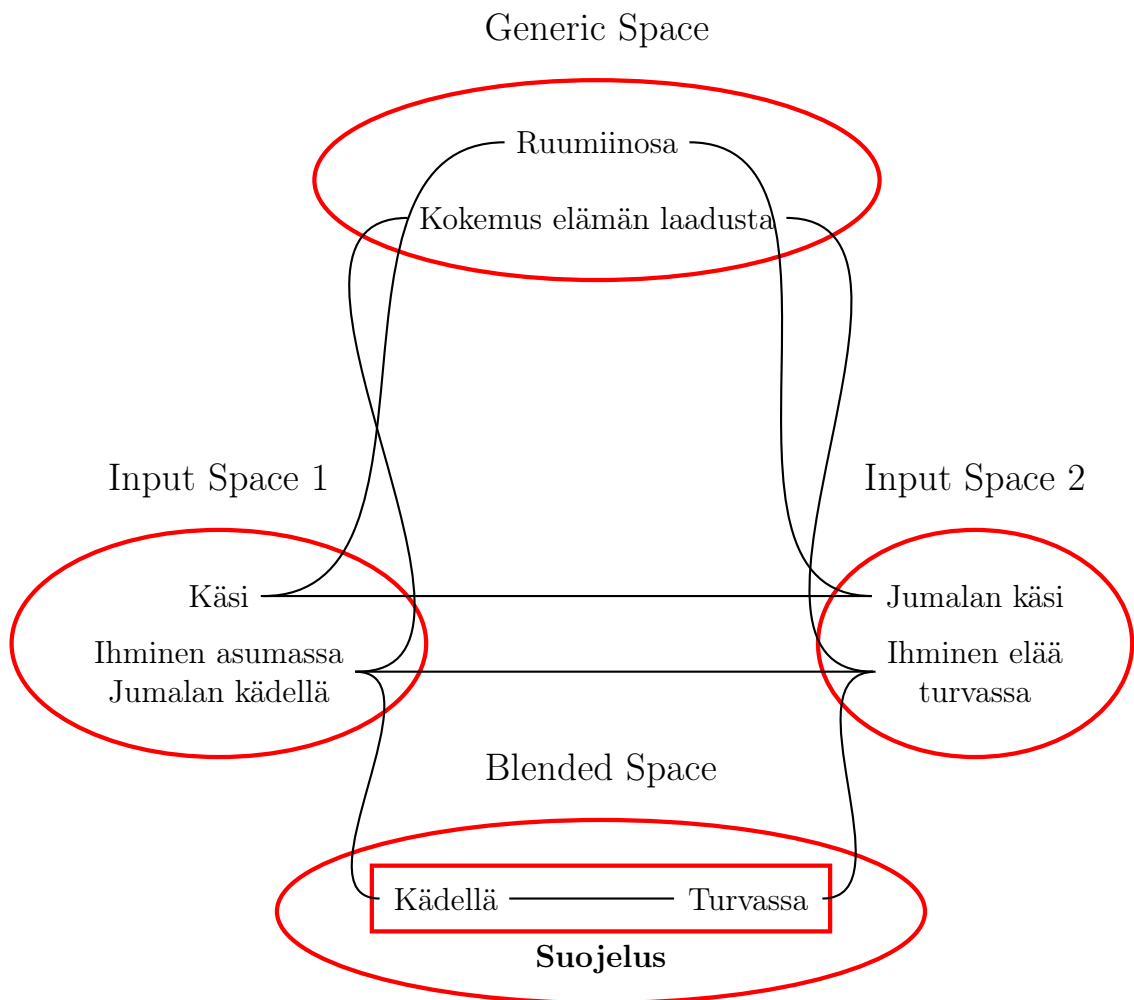
Herra, kädelläsi uneen painan pään,
 kutsut ystäväsi lepäämään.
 Käsi minut kantaa uuteen elämään,
 ikirauhan antaa, valoon jään.

Kerto⁷⁶

Anna-Mari Kaskisen Herran kädestä kertovaa virttä numero 517 on laulettu Suomen kirkoissa jo yli 25 vuotta. Virren neljässä säkeistössä tuodaan esille Herran käden monipuolisuus suhteessa ihmiseen ja elämän eri vaiheisiin.

Blending-teorian kaavioon olen ottanut tarkasteluun virrestä ensimmäisen säkeen. Lähdekenttään kuvautuu ihminen asumassa Jumalan kädellä. Katso kuva 2.

⁷⁶ *Virsi* 1986, n:o 517.

Kuva 2: Yhdistelyteorian kaavio: Kädet

Herran kädellä asuminen ei ole mitenkään selkeästi Raamatusta esiin nouseva ajatus. Herran kädellä asumisen voisi liittää Mooseksen siunauksessa mainittuun pyhien olemiseen Herran kädessä, mutta täysin sama konnotaatio se ei ole.

Kohdekentässä pohditaan Jumalan käden olemusta. Teoksessaan Suuri Symbolikirja Hans Biedermann toteaa käden olevan symboliikassa useimmin esiintyvä ihmisen kehon osa. Hänen mukaansa seemiläisissä kulttuureissa käsi ja valta ovat synonyymeja. Käsi ilmaisee myös herruutta ja on siksi suosittu kuninkaallinen vertauskuva. Kuninkaan käden on uskottu kykenevän kosketuksellaan parantamaan sairaita. Kirkkotaiteessa sen sijaan seinästä ulos ojentuva tai taivaasta alas laskeutuva käsi kuvaa Jumalan huolenpitoa. Kristus kuvataan kristillisessä ikonografiassa usein ”Jumalan oikeana kätenä”.⁷⁷

Kun Raamatussa puhutaan kädestä tai käsivarresta metaforisesti, sillä viitataan useimmiten joko yksittäisen ihmisen, kansan tai Jumalan valtaan ja voimaan. Tämän lisäksi sana voi toimia henkilön tai persoonapronominin metonymiana. Erityisesti Jumalan käteen Raamatussa viitataan usein:

There are many references to the ”hand” (i.e., the ”power”) of God (Isa. 41:20; Luke 1:66). Notable are such phrases as ”outstretched hand” (Jer. 21:5); ”strong hand” (Exod. 6:1); ”strength of hand”(Exod. 13:3)[–].⁷⁸

Nämä käteen liitetyt adjektiivit vahvistavat mielikuvaa voimasta. ”Outstretched hand” eli suomeksi usein käännetty ”ojennettu/kohotettu käsivarsi” liittyy itämaiseen elämänpiiriin ja pukeutumistapoihin, ja se voi kuvata esimerkiksi sotilasta, jolla on miekka tai keihäs ojennetussa kädessä. Tällöin on kysymys selkeästä vallan symbolista.⁷⁹ Muita tyypillisiä Vanhan Testamentin ilmauksia ovat sellaiset, joissa Herran käsi löi Egyptin ja siten päästi kansansa egyptiläisten käsistä, tai joissa Herra lupaa antaa jonkin kansan oman kansansa käsiin. Näissä ilmauksissa käsi ja valta toimivat synonyymeinä ja kuvaavat rajatonta valtaa ja sen muutoksia.

Varsinkin Vanhassa Testamentissa Jumalan käsiin liittyy lukuisia asioita, jotka ovat seurausta vallasta ja voimasta ja näin ollen niiden johdannaisia. Jumalan käsi pelastaa, auttaa ja tukee sekä yksityisiä ihmisiä että omaa kansaansa⁸⁰. Ju-

⁷⁷Biedermann 1993, s. 173-175.

⁷⁸Buttrick et al. 1982, s. [??]

⁷⁹*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 245.

⁸⁰esim. Ps. 17:7, 18:36

malan käsi voi korottaa, kätkeä ja kurittaa⁸¹. Toisaalta Herran käsi voi olla joko raskaana tai siunaavana ihmisten päällä. Jokaisen ihmisen aika on Jumalan käsissä⁸², joiden hipiään on piirretty Herran kansa.⁸³ Näistä ilmauksista kuvastuu Jumalan aktiivinen ja monipuolinen osallistuminen kaikkiin ihmiselämän tilanteisiin ja tarpeisiin. Vanhan Testamentin Jumala on aktiivinen toimija, jonka käsi on kaikkialla, ja jolla on kaikki valta, jopa ihmisen elämän ja kuoleman osalta. Kaiken huippuna Jumalan käsiin on kuin pysyvänä tatuointina piirretty Israelin kansa⁸⁴.

Myös Uudessa Testamentissa kuvataan vallan siirtämistä tai siitä luopumista käsien avulla. Esimerkiksi Jeesus uskalsi ja halusi antaa henkensä Isä-Jumalan käsiin, vaikka toisaalta Isä oli antanut kaiken Jeesuksen käsiin⁸⁵. Ison Raamatun tietosanakirjan mukaan Jeesuksen käsillä on Uuden Testamentin perusteella neljä tehtävää: siunata, parantaa, sovittaa ja luoda.⁸⁶ Näistä tehtävistä siunaaminen, parantaminen ja luominen ovat samoja kuin Jumalan käsillä Vanhassa Testamentissa. Sen sijaan sovittaminen on yksinomaan Jeesukseen ja hänen käsiinsä liittyvä tehtävä. Huolenpitoon ja suojelukseen viitanee myös Mooseksen siunauksessa lause: ”kaikki niiden pyhät ovat sinun kädessäsi.”⁸⁷

Voimakas käsi on kuitenkin myös turvallinen. Kaikkein turvallisin paikka on sellainen, johon mikään paha ei pääse. Tämä edellyttää voimaa ja valtaa kaiken sen yli, mikä saattaisi turvassa olevaa uhata. Yhdistelykentässä tulee esiin se johtopäätös, että käsi tarkoittaisi tässä ennen muuta pysyvää suojelusta.

Seuraavissa säkeissä siirrytään suurempaan Raamattu-symboliikkaan. Uudella sydämellä viitataan Jumalan uuteen liittoon, jossa Herra itse vaihtaa ihmisten kivisydämen lihasydämeen⁸⁸. Virressä kerrotaan Herran antavan rauhan ja sitovan haavat. Vanhassa Testamentissa puhutaankin usein sidottavista haavoista, mutta lisäksi sieltä paljastuu, että Herran käsi on usein myös haavoittaja: ”Hän haavoittaa, mutta hän myös sitoo, hänen kätensä lyö, mutta se myös parantaa.”⁸⁹. Tässä virressä ei kuitenkaan puututa pahan ongelmaan,⁹⁰ vaan kerrotaan

⁸¹esim. Ps. 118:6 (v. -33 käännös), Jes. 49:2

⁸²Ps. 31:16

⁸³*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 243.

⁸⁴Jes. 49:16

⁸⁵Luuk. 23:46, Joh. 13:3

⁸⁶*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 4, s. 243-244.

⁸⁷5. Moos. 33:3, v. -33 käännös

⁸⁸Hes. 36:26

⁸⁹Job. 5:18

⁹⁰Ks. Pahan ongelmasta esim. McGrath 1996, s.106 ja 289.

lukijalle, kuka parantaa. Se, joka hallitsee kaikkea, voi antaa rauhankin.

Kertosäkeessä toistuvat lauseet ”Onneni on olla Herraa lähellä, turvata voin yksin Jumalaan” ja ”Onneni on olla Herraa lähellä, tahdon laulaa Hänen teoistaan” viittaavat Psalmin 73 loppuun, ja erityisesti sen viimeiseen jakeeseen 28, jossa psalmin kirjoittaja löytää vaikeuksiensakin keskellä lohdun Jumalan läheisyydestä.

Toisessa säkeistössä iloitaan Jumalan rikkauksista. Jumalan rikkauksista puhutaan Uuden Testamentin kirjeissä seuraavasti: ”Juutalaisen ja kreikkalaisen välillä ei ole eroa. Kaikilla on sama Herra, ja häneltä riittää rikkautta kaikille, jotka huutavat häntä avukseen.”⁹¹ ”Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomus-temme anteeksianto. Näin Jumala on antanut armonsa rikkauden [– –] ja että hän valaisisi teidän sisäiset silmänne näkemään, millaiseen toivoon hän on meidät kutsunut, miten äärettömän rikkaan perintöosan hän antaa meille pyhien joukossa.”⁹² Näiden jakeiden perusteella Jumala on rikas antaja nimenomaan pelastuksen ja armon suhteen, ja samasta rikkaudesta puhuvat toisen säkeistön kaksi viimeistä säettä. Kaikesta tästä iloitseminen sopiikin hyvin, onhan evankeliumi ilosanoma: ”Kuinka suloiset ovat vuorilla ilosanoman tuojan jalat, hänen, joka julistaa rauhaa, ilmoittaa hyvän sanoman, joka julistaa pelastusta, sanoo Siionille: ”Sinun Jumalasi on kuningas!””⁹³

Kolmannessa säkeistössä Jumalan kädellä eletään elämän synkempiä puolia, jotka ovat saaneet runon minän itkemään. Vaikka Vanhassa Testamentissa usein toistuu ajatus Jumalan kohotetusta kädestä, joka on valmis lyömään ja kostamaan, tässä niin ei tapahdukaan. Sen sijaan ihmisten pahuus lävistää Jeesuksen kädet ristillä, joka jälleen kerran viittaa pelastukseen ja evankeliumiin. Jeesuksen kärsimyksen syistä Jesaja kirjoittaa samaan tapaan: ”[– –] Omista teoistaan me uskoimme hänen kärsivän rangaistusta, luulimme Jumalan häntä niistä lyövän ja kurittavan, vaikka meidän rikkomuksemme olivat hänet lävistäneet ja meidän pahat tekomme hänet ruhjoneet. Hän kärsi rangaistuksen, jotta meillä olisi rauha, hänen haavojensa hinnalla me olemme parantuneet.”⁹⁴

Viimeisessä säkeistössä päästään elämän loppuun, viimeiseen uneen. Runon minä painaa päänsä uneen Herran kädellä, uneen, johon Jumala on hänet kutsu-

⁹¹Room. 10:12

⁹²Ef. 1:7,18

⁹³Jes. 52:7, v. -33 käännöksen mukaan

⁹⁴Jes. 53: 4-5

nut.⁹⁵ Jumalan käsi kantaa runon minän uuteen, tuonpuoleiseen elämään, jossa on ikirauha. Ikirauha vahvistaa tulkinnan, että runossa on todella kysymys kuoleman uneen nukahtamisesta. Raamatun mukaan tämä maailma eivätkä siihen liittyvät asiat ole ikuisia, sillä vasta uudessa taivaassa on ikuisuus. Runossaan Kuolemaan päätty kerran Kaskinen tuo tämänkin esille: ”Taivaassa, Jumalan luona rauha on ikuinen.”⁹⁶

Virren lopuksi runon minä jää valoon eli Jumalan kirkkauteen. Ilmestyskirjassa mainitaan Taivaan kaupungista: ”Kaupunki ei myöskään tarvitse valokseen aurinkoa eikä kuuta, sillä Jumalan kirkkaus valaisee sen, ja sen lamppuna on Karitsa.”⁹⁷ sekä: ”Yötä ei enää ole, eivätkä he tarvitse lampun tai auringon valoa, sillä Herra Jumala on heidän valonsa. He hallitsevat kuninkaina aina ja ikuisesti.”⁹⁸

Suurimmassa osassa Kaskisen runoista Jumalan kädet liittyvät Jumalan huolenpitoon tai siunaukseen. Tyypillisesti runon minä antaa oman elämänsä, menneet ja tulevat, ilot ja surut Jumalan tai Jeesuksen käsiin. Toisinaan ollaan Jumalan siunaavalla kädellä tai käden alla. Runossa ”Tule mukaan, Taivaan Isä” lauletaan: ”Pidän kiinni kädestäsi. Silloin uskallan ottaa rohkeasti vastaan päivän alkavan.”⁹⁹ Tässä syntyy turvallinen tunnelma, jossa Jumala on todellakin kuin isä, jota pidetään kiinni kädestä.

Raamatussa edellisen kaltaista kuvaa ei aivan sellaisenaan esiinny. Kädestä tarttumisen teema on kuitenkin löydettävissä useammassakin eri muodossa. Kaskisen runossa ”Tartu käteen Jumalan” kehoitetaan: ”Tartu käteen Jumalan, tartu siihen mikä kestää. Astu kalliolle, joka pettää ei voi.”¹⁰⁰ Jumalan käsi kestää, se on kuin pettämätön kallio. Raamatussa Jumala on tyypillisesti se, joka ojentaa kätensä ja tarttuu ihmiseen:

”[–] sinä, jonka käteen minä tartuin, jonka minä toin maan ääristä ja kutsuin kaukaisimmista kolkista, jolle minä sanoin: ”Sinä olet palvelijani, minä olen sinut valinnut, en sinua väheksynyt-- älä pelkää, minä olen sinun kanssasi! Älä arkana pälyile ympärillesi – minä

⁹⁵Kaskinen käyttää runossaan Kuolemaan päätty kerran hyvin samantyyppisiä ilmauksia: ”Jumala meidät kutsuu luoksensa takaisin.[–] Jumalan hellään syliin, sammua vihdoin saa.”(Heikkilä 2002, s. 23)

⁹⁶Heikkilä 2002, s. 23.

⁹⁷Ilm. 21:23

⁹⁸Ilm. 22:5

⁹⁹Bäckman 2001, laulu n:o 95.

¹⁰⁰Bäckman 2001, laulu n:o 144.

olen sinun Jumalasi. Minä vahvistan sinua, minä autan sinua, minä tuen sinua vakaalla, lujalla kädelläni. Sillä minä, Herra, sinun Jumalasi, tartun sinun oikeaan käteesi ja sanon sinulle: "Älä pelkää, minä autan sinua."¹⁰¹

Daavid ylistää psalmissa Jumalaa avusta vihollisten vainotessa: "Korkeudestaan hän ojensi kätensä ja tarttui minuun, hän veti minut ylös syvistä vesistä."¹⁰² Pietarin käveltyä veden päällä ja alettua sen jälkeen vajota: "Jeesus ojensi heti kätensä, tarttui häneen ja sanoi: "Vähäinenpä on uskosi! Miksi aloit epäillä?"¹⁰³ Molemmissa Raamatun kohdissa ihminen on joutunut, kuvaannollisesti kai kirjaimellisesti, veden varaan ilman mitään mikä kantaisi jalkojen alla. Näissä tilanteissa Jumala tarttuu ihmisen käteen ja vetää hänet kuiville, auttaa kovalle maalle.

Kaskisen runoissa toistuu usein ihmisen heikkouden ja Jumalaan turvaamisen teema. Esimerkiksi virressä 513, Jeesus sinä huomaat, sanotaan: "Ei oma voima riitä oikein elämään. Usko alkaa siitä, käsiisi kun jään."¹⁰⁴ Näin uskonelämäkin alkaa siitä, kun ihminen myöntää omien voimiensa vähyyden ja jää olemaan Jeesuksen huolenpitoon ja suojeleluun. Jumalan kantaviin käsiin luotetaan myös Kastelaulussa: "Nyt, Jeesus, tahdon kiittää, / kun tulit luokseni / ja käteni sain liittää / näin sinun käteesi. / Kun suuremmaksi vartun, / suo että päivittäin / käteesi, Jeesus, tartun, / se kantaa eteenpäin."¹⁰⁵

Runoja, joissa kädet viittaisivat Jumalan valtaan suhteessa ihmisiin, kansakuntiin ja historiaan siinä merkityksessä kuin Vanhassa Testamentissa useimpien, on otoksessani vain muutama. Runossa Kansasi luoksesi saapuu sanotaan: "Historiaa, aikaa vaihtuvaa kätesi liikuttaa. Historiaa, aikaa vaihtuvaa Henkesi johdattaa."¹⁰⁶ Tässä runossa Jumalalalla on valta aikaan ja historian kulkuun, Hän on se, joka sitä liikuttaa ja johdattaa. Synonyymisen parallelismin perusteella käsi ja Jumalan Henki rinnastuvat. Jumala ja Hänen Henkensä ovat siis sama...

Runossa Halki aikojen Jumalan käsi luo, antaa suuntaa ja huolehtii. Ensimmäisessä säkeistössä sanotaan: "Kätes suunnan suo ihmisten teille, niin kuin ker-

¹⁰¹Jes. 41:9-10,13

¹⁰²Ps. 18:16

¹⁰³Matt. 14:31

¹⁰⁴*Virsi* 1986, virsi n:o 513.

¹⁰⁵Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 111.

¹⁰⁶Bäckman 2001, laulu n:o 127.

ran se maailman loi.”¹⁰⁷ Tässä on emblemaattinen parallelismi, jonka toinen osa on sanallinen, toinen sen vertaus. Jumalan käsi suo suuntaa ihmisten teille samoin kuin se on luonut maailman. Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa todetaan: ”Ja Jumala katsoi kaikkea tekemäänsä, ja kaikki oli hyvää.”¹⁰⁸ Toisessa säkeistössä asia vahvistuu: ”Olet kaikesta huolehtinut. Yhä kätesi päällämme on.”

Kaskisen tuotannossa niin ikään harvinaisempia, mutta kiinnostavia ovat sellaiset runot, joissa Jumalan käsi on aiheuttamassa ihmisen näkökulmasta jotain negatiivista. Sellaisia runoja, joissa negatiivinen asia on selvästi Jumalan aiheuttamaa, löytyi aineistostani vain yksi. Runossa Miksi askeleet loittonevat runon minä tuskailee: ”Etkö jo ihmistä musertuvaa rauhaan kätesi painolta jätä?”¹⁰⁹ Tässä runossa Kaskisen yleensä niin turvallinen, suojeleva ja ihmistä kantava Jumalan käsi koetaan poikkeuksellisesti painavana ja ihmistä musertavana.

Muissa aineistoni runoissa, jotka käsittelevät ihmiselämän vaikeuksia, Jumalan käsi on kyllä usein läsnä, mutta se koetaan samalla tavoin turvallisena kuin muissakin runoissa. Runon Sinun varaasi kaiken laitan teemana on juuri luottamus Jumalaan ja Hänen käteensä riippumatta ulkoisista olosuhteista. Runon minä pukee elämänkokemuksensa ja luottamuksensa sanoiksi näin: ”Sinun varaasi kaiken laitan, täällä kestä ei mikään muu.[– –] Sinun kätesi minut johtaa läpi tuskan ja kauneuden.”¹¹⁰

Jumalan käsillä viitataan Kaskisen tuotannossa myös evankeliumiin. Erityisesti lävistetyt kädet viittaavat hyvin suoraan Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen ja sen kautta evankeliumin sanomaan kokonaisuudessaan. Runossa Pidä minusta kiinni¹¹¹ runon minän lohtuna olivat Jeesuksen lävistetyt kädet. Ollessaan ihmisenä maan päällä Jeesus käytti käsiään, jumalallista valtaansa, siunaten ja parantaen ihmisiä.

4.1.3 Syli

Kuolemaan päättyy kerran

Kuolemaan päättyy kerran
elämä kauneinkin.

¹⁰⁷Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 93.

¹⁰⁸1. Moos. 1:31

¹⁰⁹Bäckman 2001, laulu n:o 36.

¹¹⁰Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 72.

¹¹¹Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 66.

Jumala meidät kutsuu
luoksensa takaisin.

Elämänliekkimme hento
hetkisen lepattaa,
Jumalan hellään syliin
sammua vihdoon saa.

Taivaassa Jumalan luona
rauha on ikuinen.
Ristillä Jeesus itse
valmisti meille sen.

Synti ja kipu ja itku
viimein pois riisutaan.

Katseen me nostaa saamme
elävään Jumalaan.¹¹²

Ihmisen elämän metaforana toimivaa elämän liekkiä tutkitaan lähdekentässä. Katso kuva 3. Ikäänkuin kynttilän liekinä se lepattaa hetken ja sammuu sitten. Runossa liekki sammuu Jumalan sylissä. Syliin liittyy turvan ja läheisyyden elementit. Kuvana syli liittyy läheisesti edellä käsiteltyihin käsiin, koska kädet on osa syliä tai liittyy siihen läheisesti. Silti merkitys poikkeaa hiukan, ei niinkään valta, vaan yhteys, huolenpito tai suojelus. Isossa Raamatun tietosanakirjassa sanotaan:

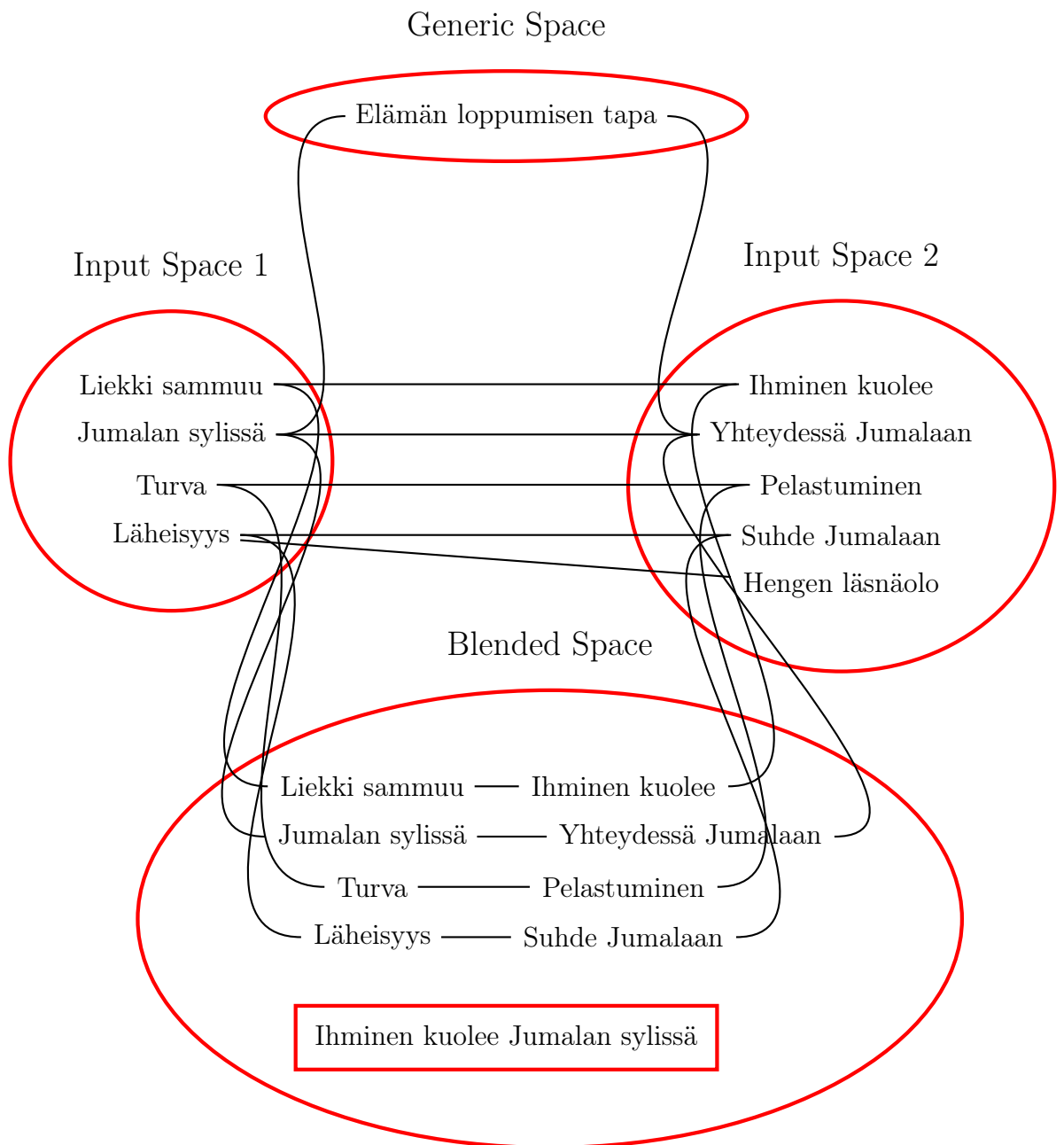
Sanoja ”syli” ja ”helma” käytetään Raamatussa usein vertauskuvallisuudessa merkityksessä. Niinpä esim. 1. Moos 16:5:ssä ja 2 Sam 12:8:ssa sana tarkoittaa läheistä ja rajoittamatonta yhteyttä. Jes 40:11:ssä sana viittaa huolenpitoon ja suojelukseen: ”hän (Herra) ... kantaa niitä (karitsoita) sylissään”.¹¹³

Uudessa Testamentissa kerrotaan siitä, kuinka Jeesus otti lapsia syliinsä ja siunasi heitä¹¹⁴. Tuhlaajapoika-tarinassa pojan palatessa kotiin tuhlettuaan puolet isänsä omaisuudesta ja häpäistyään näin isänsä, isä on silti valmis antamaan

¹¹²Heikkilä 2002, s. 23.

¹¹³*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 6, s. 181.

¹¹⁴Mark. 10:16

Kuva 3: Yhdistelyteorian kaavio: Syli

anteeksi: ”Kun poika vielä oli kaukana, isä näki hänet ja heltyi. Hän juoksi poikaa vastaan, sulki hänet syliinsä ja suuteli häntä.”¹¹⁵

Kohdekentässä liekin sammuminen kuvautuu ihmisen kuolemaksi. Jumalan sylissä olo on yhteyttä Jumalaan. Kuoleman hetkellä turvan ihmiselle voi taa-ta vain pelastuminen. Samaa teemaa käsitellään runon kolmannessa säkeistössä; Taivaassa on ikuinen rauha, jonka Jeesus on valmistanut ristillä. Läheisyys Jumalan kanssa syntyy suhteessa Jumalaan ja myös Jumalan Hengen läsnäolosta.

Yhdistelykentässä rinnastetaan lähde- ja kohdekenttien ainekset. Tulkinnan keskipisteeseen nousee ihmisen kuolema Jumalan sylissä. Kaskisen runon ”Ei muuta vastausta” kertosaäkeessä Jumalan sydän ja syli rinnastuvat seuraavasti:

Muuta ei kuin ristinpuu,
 siinä avautuu
 sydän itkevän Jumalan,
 tuskan kantajan.
 Muuta ei kuin ristinpuu,
 siinä avautuu
 sydän kärsivän Kristuksen
 syli rakkauden.

Kristuksen tai Jumalan kärsivä sydän on rakkauden syli, se syli avautuu ristinpuun kautta. Ristinpuu on Jeesuksen ristinkuoleman ja sovitustyön symboli. Kuollessaan ristillä Jeesuksen syli oli konkreettisesti auki. Sovitustyön mahdollistama anteeksianto on tie todelliseen lohtuun ja yhteyteen Jumalan kanssa, myös kuoleman hetkellä.

4.2 Aistihavaintoon liittyvät Jumala-metaforat

4.2.1 Valo

Silloin kun en itse jaksa

Silloin kun en itse jaksa rukoilla,
 kun on sydämeni tyhjä sanoista,
 tule sinä Jeesus, hiljaa rukoile,
 kannan kuivuudesta ilon lähteelle.

¹¹⁵Luuk. 15:20

Silloin kun en itse jaksa uskoa,
 kun on sydämeni liekki hiipuva,
 tule sinä Jeesus, usko minussa,
 pimeyteni valtaa taivaan valolla.

Silloin kun itse jaksa rakastaa,
 kun on sydämeni kuiva erämaa,
 tule sinä Jeesus, hiljaa rakasta,
 anna minun löytää rauha sinussa.

Silloin kun en itse jaksa ollenkaan,
 kun on kaikki voima poissa kokonaan,
 tule sinä Jeesus, tällaisena jään
 pienen lapsen lailla syliin lepäämään.

116

Runossa ”Silloin kun en itse jaksa” esiintyvään valoon liittyviä elementtejä on koottu lähdekenttään. Katso kuva 4. Runon minä on joutumassa pimeyteen. Hänen sydämensä liekki on hiipumassa, usko loppumassa. Hän pyytää Jeesusta uskomaan puolestaan, valtaamaan pimeyden taivaan valolla.

Kohdekenttään kartoitetaan lähdekentän elementit. Ihmisen kokema pimeys on hengellistä epäuskoa, jonka voi voittaa vain valolla, joka Jumala on. Biedermannin Suuressa symbolikirjassa kerrotaan, että valo on yleensä Jumalan, jumaluuden ja henkisyyden vertauskuva. Valo ja pimeys ovat polaarisia voimia, jotka muodostavat kaksikkojärjestelmän. Valoa symbolisoi usein aurinko. Auringonvalo liitetään välittömään tuntemiseen tai kokemukseen.¹¹⁷ Buddhalaisuudessa valo kuvaa totuuden tuntemista ja hindulaisessa maailmassa valo on viisauden vertauskuva.¹¹⁸ Sen sijaan juutalais-kristillisestä näkemyksestä Biedermann toteaa:

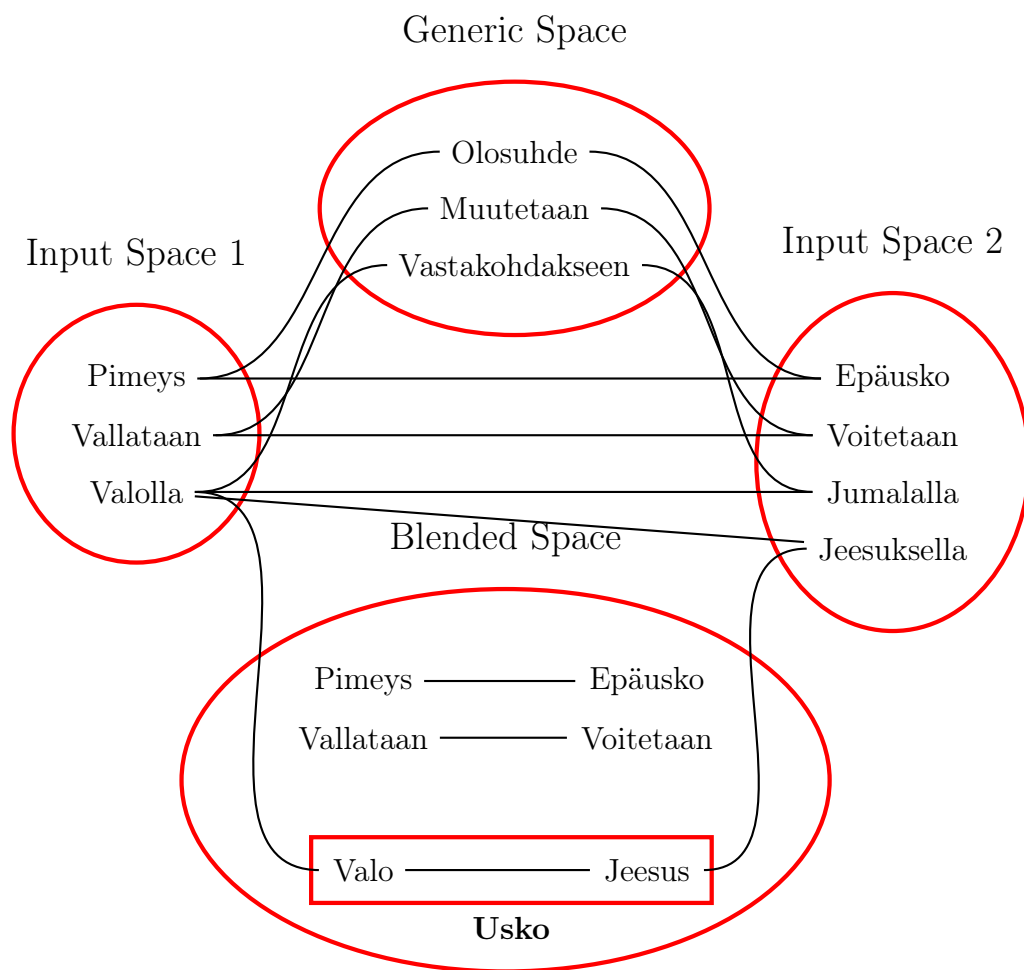
Juutalais-kristillinen maailmanselitys ei ajattele valon olevan auringon emanaatiota¹¹⁹, vaan se on olemukseltaan aivan omanlaisensa. Raamatun luomiskertomuksen mukaan valon ja pimeyden erottami-

¹¹⁶Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s.18.

¹¹⁷Biedermann 1993, s. 394.

¹¹⁸Biedermann 1993, s. 395.

¹¹⁹Emanaatio on filosofiassa kaiken olevaisen virtaaminen alkuoliosta, moninaisuuden syntyminen ykseydestä, ks. (*Nykysuomen sivistyssanakirja* 1973).

Kuva 4: Yhdistelyteorian kaavio: Valo

nen toisistaan oli Jumalan ensimmäinen teko hänen luomassaan maailmassa (1 Moos.1:3-5).¹²⁰

Yhdistelykentässä Jeesus ja valo kohtaavat. Iso Raamatun tietosanakirja kertoo valkeuden kuvaavan muun muassa Jumalan pyhyttä, johdatusta, siunausta, Jumalan Poikaa, evankeliumia ja elämää Jumalan yhteydessä. Jeesuksen määritelmä itsestään: ”Minä olen maailman valkeus” kertoo, että Jeesus *yksin* on maailman valkeus, että Hän *on* valkeus, eikä vain anna sitä, ja että Hän on *ko-ko* maailman valkeus.¹²¹ Tämä korostus on selkeämpi esimerkiksi alkukielessä ja englannin kielisissä käännöksissä, joissa määräinen artikkeli korostaa sanoja ’valo’ ja ’maailma’.

O.A.Piper käsittelee valon ja pimeyden merkitystä Raamatussa teoksessa *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*. Luomiskertomuksesta Piper tulkitsee, että koska valo luotiin ensin ja riippumatta muista taivaan valonlähteistä, valo on yleisin ja sopivin jumalallisen toiminnan ilmentymä maailmassa, joka sitä lukuunottamatta on pimeyttä ja kaaosta. Aamun sarastus kuvaa sitä, ettei pimeys jatku eikä hallitse ikuisesti.¹²² Vanhassa Testamentissa valo kuvaa elämän nautintoa, yleisemmin valo tarkoittaa pelastumista, ja pelastus taas merkitsee hyviä päiviä tai onnea.¹²³

Pimeys sen sijaan edustaa Piperin mukaan Vanhassa Testamentissa maailman luonnollista tilaa ja ilmenee huonona onnena, pahana kohtalona, kärsimyksenä ja kuolemana. Pimeys tarkoittaa myös piittaamattomuutta Jumalan pelastavasta tahdosta, joten se on synnin ja pahuuden lähde.¹²⁴

Uusi Testamentti painottaa, että valo on jumalallinen lahja ja on pysyvästi läsnä Jeesuksessa Kristuksessa ja evankeliumissa. Valon lapset ovat yhä pimeyden ympäröimiä, mutta yö on lähes lopussa ja Kristus loistaa kuin aamutähti. Uudessa Testamentissa pimeys voi olla valaistumattoman ihmisen luonnollinen tila tai tulos kääntymisestä pois valosta^{125, 126}

Piper toteaa Johanneksen painottavan, että Jumala on valo¹²⁷. Johanneksen

¹²⁰Biedermann 1993, s. 395.

¹²¹*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 7, s. 61.

¹²²Buttrick et al. 1982, s. 130.

¹²³Buttrick et al. 1982, s. 131.

¹²⁴Buttrick et al. 1982, s. 131.

¹²⁵Ja tuomio on tämä: valo on tullut maailmaan, mutta pahojen tekojensa tähden ihmiset ovat valinneet sen asemesta pimeyden. Se, joka tekee pahaa, kaihtaa valoa; hän ei tule valoon, etteivät hänen tekonsa paljastuisi. (Joh. 3:19-20)

¹²⁶Buttrick et al. 1982, s. 131-132.

¹²⁷Tämä on se sanoma, jonka olemme häneltä kuulleet ja jonka julistamme teille: Jumala on

evankeliumissa tuodaan esille, että Jumalan täysi siunaus on sidottu historialliseen tapahtumaan¹²⁸.¹²⁹ Piper korostaa, että vaikka ikuisen Sanan toiminta tarkoittaa valon levittämistä, täysi pelastus voidaan löytää vain siellä, missä Hän on läsnä inkarnoituneena tai hänen julistuksestaan¹³⁰. Todellinen elämä valossa perustuu Jeesuksen käskyjen noudattamiseen, erityisesti lähimmäisen rakastamisesta¹³¹.¹³²

Näin ollen runon minän pimeyden valaisee Jeesuksen seuraaminen ja lähimmäisen rakastaminen.

Otoksessani Kaskisen runoista peräti viidesosassa käsiteltiin Jumalaan liittyvää valoa. Runoissa mainittiin muun muassa auringon, rakkauden, Jumalan, ikuisuuden, totuuden, tulen ja Jeesuksen valo. Useimmin puhuttiin taivaan valosta. Valolla saatetaankin viitata Uuteen Taivaaseen, kuolemanjälkeisen elämän paikkaan, kristityn todelliseen kotimaahan.

Jeesukseen valo yhdistettiin usein epäsuorasti jonkin muun elementin, esimerkiksi tulen tai liekin, kautta. Laulussa Vielä jatkuu luomistyö sanotaan: ”Vielä loistaa maailmaan valo Hänen valostaan.”¹³³ Tässä on viittaus psalmiin, jossa puhutaan Jumalasta: ”Sinun luonasi on elämän lähde, sinun valostasi me saamme valon.”¹³⁴

Voimakkaan mutta hyvin tarpeellisen kontrastin valolle Kaskisen runoissa antaa pimeys tai kuolema. Pimeys on usein ihmisen sisimmän tila. Valo tulee pimeyteen tai kuoleman maahan, mutta voittaa, valtaa ja murtaa niiden vallan. Valo kuvataan kirkkaampana tai vahvempana kuin kuolema ja se hohtaa yössä.

Kaskisella valon ilmestymisen seurauksena usein koittaa uusi aamu, päivä tai jopa elämä. Kaskisen runoissa on tyypillistä, että valo liittyy ihmissydämeen esimerkiksi hohtamalla siihen tai valtaamalla sen. Yksi merkittävistä valon tehtävistä on auttaa ihmistä, eksynyttä, näkemään tien tai Jumalan. Se on siis johdatuksen apuna. Valon hymnissä todetaan, että Kristuksen luona on valon maa¹³⁵

valo, hänessä ei ole pimeyden häivää.(1. Joh. 1:5)

¹²⁸Jeesus puhui taas kansalle ja sanoi: "Minä olen maailman valo. Se, joka seuraa minua, ei kulje pimeässä, vaan hänellä on elämän valo."(Joh. 8:12)

¹²⁹Buttrick et al. 1982, s. 132.

¹³⁰Todellinen valo, joka valaisee jokaisen ihmisen, oli tulossa maailmaan.(Joh. 1:9)

¹³¹Joka rakastaa veljeään, pysyy valossa, eikä hänessä ole mitään, mikä veisi lankeemukseen.(1. Joh.2:10)

¹³²Buttrick et al. 1982, s. 132.

¹³³Heikkilä 2002, s. 12.

¹³⁴Ps. 36:9

¹³⁵Laaksonen, Pihlaja ja Soili 2002, s. 80.

4.2.2 Tuuli

Muutoksen aika

Kuule, kuinka tuuli soi,
yli hiljaisuuden laulaa.
Meihin Luoja laulun loi.
Sydän nosta kiittämään.

Katso kuinka huojuu puu,
kuinka tuuleen oksa taipuu.
Sydän hiljaa avautuu,
valo syttyy sisimpään.

Kerto:

Siis älä pelkää, kun jokin muuttuu:
Matkaan jo lähde, tässä on tie
Jumala antaa sen mitä puuttuu.
Lävitse kaiken Hän sinut vie.
Havahdu uskon todellisuuteen.
Hän saapuu arkeen kuin ennenkin.
Sinua kutsuu johonkin uuteen.
Sen mitä annat, saat takaisin.

Katso kuinka rantaan lyö
aalto pitkän matkan jälkeen.
Samoin meissä luomistyö
muodon löytää hiljalleen.

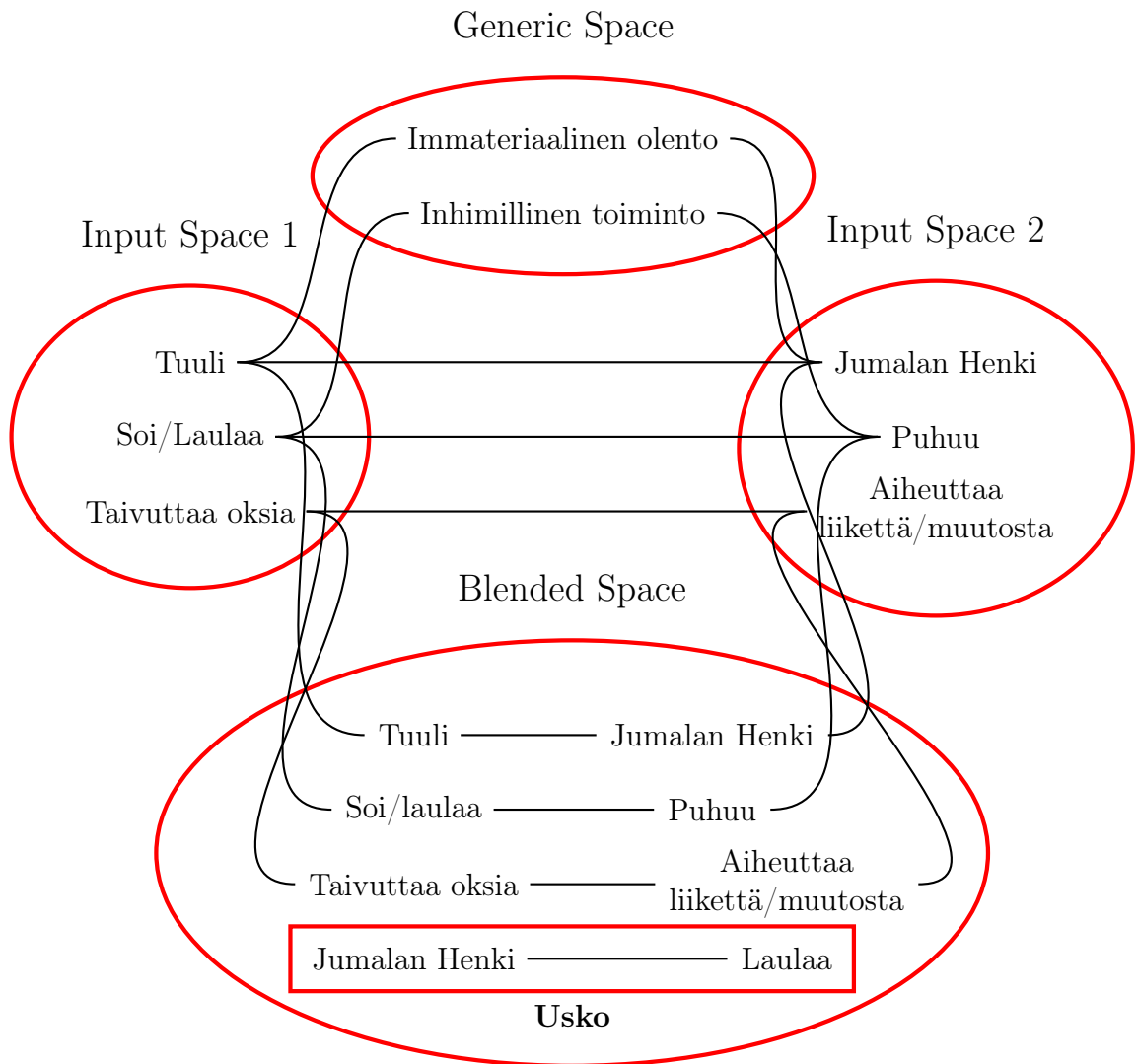
Katso, muuttolintu käy
yli valtamerten kuohun.
Määränpää ei vielä näy,
vaan se nousee siivilleen.

Kerto¹³⁶

Kaskisen runossa ”Muutoksen aika” kehoitetaan kuuntelemaan tuulta, joka soi ja laulaa hiljaisuuden yli. Toisaalta tuuli myös huojuttaa puuta ja saa oksat taipumaan mukanaan. Ensimmäinen mainittu on tuulelle epänormaalia, inhimillistä toiminta-

¹³⁶Seppänen, Vintturi ja Vuori 2007, laulu n:o 74.

Kuva 5: Yhdistelyteorian kaavio: Tuuli

taa, jälkimmäinen hyvinkin tavallinen tuulisen sään ilmiö. Nämä runon elementit on koottu lähdekenttään. Katso kuva 5.

Isossa Raamatun Tietosanakirjassa sanotaan, että tuuli on konkreettinen luonnonilmiö, jonka avulla Jumala jakoi kahtia Punaisenmeren vedet Mooseksen paetessa israelilaisten kanssa Egyptistä¹³⁷. Kuvallisesti tuulella voidaan myös tarkoittaa tyhjyyttä ja katoavaisuutta, kuten vaikkapa Job puhuessaan ystävilleen: ”Te takerrutte sanoihin moittiessanne minua ja annatte tuskanhuutoni haipua tuuleen.”¹³⁸ tai ”Aiotteko nuhdella sanoja? Tuultahan ovat epätoivoisen sanat.”¹³⁹¹⁴⁰

Vanhassa Testamentissa kerrotaan profeetta Eliasta, jolle Herra lupasi kulkea hänen ohitseensa. Elia odotti Herraa vuorella, jonne tuli raju myrsky, maanjäristys ja tulenlieska, mutta Herra ei ollut niissä. ”[–]Tulen jälkeen tuli hiljainen tuulen hyminä.”¹⁴¹ Jumala oli hiljaisessa ja rauhallisessa tuulessa, ja puhui sen kautta Elialle.

Toisaalta Raamatussa Jumalan Pyhästä Hengestä puhuttaessa käytetään sanoja, jotka merkitsevät alkuaan sekä luonnonilmiötä, ”liikkeessä olevaa ilmaa” eli tuulta, että henkeä. Jeesus opettaa Nikodeemukselle Jumalan Hengestä: ” Tuuli puhaltaa missä tahtoo. Sinä kuulet sen huminan, mutta et tiedä, mistä se tulee ja minne se menee. Samoin on jokaisen Hengestä syntyneen laita.”¹⁴² Pyhän Hengen avulla ihminen pääsee läheiseen ja salattuun yhteyteen Kristuksen kanssa.”Rukoilen, että hän sanomattomassa kirkkaudessaan hengellään vahvistaisi ja voimistaisi teidän sisäistä olemustanne. Näin Kristus asuu teidän sydämässänne, kun te uskotte, ja rakkaus on elämänne perustus ja kasvupohja.”¹⁴³¹⁴⁴

Kohdekentässä kuvataan tuuli Jumalan Henkenä, joka puhuu ihmiselle ja aiheuttaa näin liikettä ja muutosta ihmisessä ja hänen toiminnassaan tai sisimmässään. Yhdistelykentässä samat kuvaukset toistuvat. Fokus on kuitenkin näistä johdetussa uudessa tulkinnassa, jossa Jumalan Henki laulaa ja jonka seurauksena syntyy usko. Tätä tulkintaa vahvistaa ensimmäisen säkeistön kaksi viimeistä säettä, joissa sydän avautuu ja valo syttyy sisimpään. Ihmisen sielu on avoin

¹³⁷2. Moos. 14:21

¹³⁸Job 6:26, v.1992 käänös

¹³⁹Job 6:26, v. 1933/38 käänös

¹⁴⁰*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 6, s. 309.

¹⁴¹1. Kun.19:12, 1933 käänös

¹⁴²Joh. 3:8

¹⁴³Ef. 3:16-17

¹⁴⁴*Iso Raamatun Tietosanakirja* 1965-1969, osa 2, s. 64-66.

Pyhälle Hengelle ja uskolle.

Myös muissa Kaskisen runoissa tuuli kuvaa usein Jumalan Henkeä. Laulussa ”Askeleissasi kulkea saan” käytetään samantyyppistä kuvakieltä kuin ”Muutoksen ajassa”: ”Yhä Hengen tuuli puhaltaa, kuulen hiljaista huminaa. Minut matkaansa näin tuuli saa, epäluuloni katoaa.” Tässäkin runon minä taipuu tuulen mukaan ja lähtee elämänmatkalle uudistuneena. Samoin käy laulussa ”Hiljaisuuteen”: ”Kuljen tietä hiljaisuuden, kuljen kohti Jumalaa. Herra, annat Hengen tuulen sisimpääni koskettaa.[– –]Sinä annat laulun uuden synkkää mieltä lämmittää.”

Runossa ”Minun käteni soi” runon minä on pettynyt itseensä, kyvyttömyyteen rakastaa ja kauhistunut omien pahojen tekojensa seurauksista. Hän lähtee näyttämään käsiään Jumalalle, joka ei syytä, vaan tahtoo pestä kädet. ”Mitä tapahtui silloin, tiedä en. Tuulet alkoivat huminoida. Ne pyyhkivät lian ja katkeruuden. Minun käteni alkoivat soida.” Jumalan Hengen avulla runon minän sisin puhdistui, ja se näkyi myös teoissa.

5 Päätäntö

Tutkimuksen alussa toin esille mielikuvan, että Kaskisen runoissa korostuu Jumalan huolenpito ja lohtu. Näitäkin elementtejä runoista löytyi paljon. Blending-teorian yhdistelykentässä tapahtuneen tulkinnan mukaan uskon syntyminen nousi kuitenkin näitä keskeisemmäksi teemaksi sekä kasvot-metaforassa että immateriaalisissa, aistihavaintoon perustuvissa metaforissa. Kasvojen kohdalla usko syntyi Jumalan kohtaamisessa, olemisena Jumalan kasvojen edessä, joko näkemisen tai sen negaation kautta. Valo-metaforassa usko syntyi Jeesuksen kautta, joka on valo. Tuulessa uskon synnytti Jumalan Henki. Sen sijaan käsi- ja syli-metaforissa turva ja suojelus olivat keskeisiä.

Blending-teoria ei pääse tässä tutkimuksessa oikeuksiinsa, kun tutkittavat metaforat ovat merkityksiltään hyvinkin vakiintuneita eikä yhdistelykenttään synny tuoreita, vastakohdistia nousevia tulkintoja. Useimpiin metaforiin kognitiivinen metaforateoria olisi varsin riittävä. Poikkeuksen tähän muodosti tutkimuksessa-
ni analysoima kasvot-metafora runossa ”Uskon, vaikken näe”. Toisaalta Kaskisen runojen muissa metaforissa riittäisi paljonkin tutkittavaa, kuten vaikkapa sana, puu, tie ja lähde.

Primäärilähteet

- Bäckman, Markus, toim. (2001). *Tänään Häneen uskon*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä: Suomen Lähetysseura.
- Heikkilä, Lasse (2002). *Lauluja Elämänpuusta: nuottikirja*. Tampere: Gospel Power ry.
- Laaksonen, Petri, Markku Pihlaja ja Teittinen Soili, toim. (2002). *Messulauluja*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä: Kirjapaja.
- Seppänen, Mikko, Inna Vintturi ja Antti Vuori, toim. (2007). *Uusia messulauluja*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä: Kirjapaja Oy.
- Viisikielinen* (2014). Kauniainen: Perussanoma Oy.
- Virsikirja* (1986). Helsinki: Kirkkopalvelut.

Sekundäärilähteet

- Biedermann, Hans (1993). *Suuri Symbolikirja*. Helsinki: WSOY.
- Buttrick, George Arthur et al., toim. (1982). *The Interpreter's Dictionary of the Bible*. Nashville: Abingdon Press.
- Elo, Kirsi (2011). "Uusi musikaali Anna-Mari Kaskiselta ja Pekka Simojoelta: Hienoa musiikkia ja lahjakkaita esiintyjä". URL: http://www.suomenlahetusseura.fi/ls_fi/sivut/uutiset/uusi_musikaali_anna_mari_kaskiselta_ja_pekka_simojoelta_hienoa_musiikkia_ja_lahjakkaita_esiintyjia/ (viitattu 09.10.2014).
- Elovaara, Raili (1992). *Olen tyhjä huone. Sanataiteen metaforista ja symboleista*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Fauconnier, Gilles ja Mark Turner (2002). *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Hakala, Raija (1999). *Kristillinen elämäkatsomus ja modernismin ihanteet: Niilo Rauhalan lyriikan tarkastelua*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 723. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Hermerén, Göran (1975). *Influence in Art and Literature*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Irwin, William (2001). "What Is an Allusion?" *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 59.3.

- Iso Raamatun Tietosanakirja* (1965-1969). osa 2. Oslo: Illustrated Bibelleksikon A.S.
- Iso Raamatun Tietosanakirja* (1965-1969). osa 4. Oslo: Illustrated Bibelleksikon A.S.
- Iso Raamatun Tietosanakirja* (1965-1969). osa 6. Oslo: Illustrated Bibelleksikon A.S.
- Iso Raamatun Tietosanakirja* (1965-1969). osa 7. Oslo: Illustrated Bibelleksikon A.S.
- Kantokorpi, Mervi, Pirjo Lyytikäinen ja Auli Viikari (1990). *Runousopin perusteet*. Vammalan Kirjapaino: Helsingin yliopisto, Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- “Anna-Mari Kaskinen & Pekka Simojoki: yhteistyön 25. vuosi” (2004). URL: <https://web.archive.org/web/20080328161436/http://www.kumpu.fi/juhlavuosi/index.php?q=1>.
- “Anna-Mari Kaskinen” (2005). URL: <https://web.archive.org/web/20081004234427/http://www.anna-marikaskinen.fi/> (viitattu 20.02.2005).
- Kaskinen, Anna-Mari (2001). *Minä en sinua unohda*. Karisto Oy, Hämeenlinna: Kirjapaja.
- (2003). *Sinun varaasi kaiken laitan*. Jyväskylä: Kirjapaja.
- Kohlenberger III, John R. ja James A. Swanson (1998). *The Hebrew-English Concordance to the Old Testament*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan.
- Koukkunen, Kalevi ja Vuokko Hosia, toim. (2004). *Nykysuomen etymologinen sanakirja*. Juva: WSOY.
- Krappe, Johanna (2010). “Monimerkityksinen metafora”. Teoksessa: *Lentävä Hevonen. Välineitä runoanalyysiin*. Tallinna: Vastapaino, s. 145–165.
- Könönen, Janne ja Tero Huvi (2005). *Kahden maan kansalaiset: Suomi-gospelin historiaa*. Saarijärvi: Suomen Lähetysseura.
- Lahdelma, Tuomo (1986). *Vapahtajaa etsimässä: Evankeliumit Endre Adyn lyriikan subtekstinä vuoteen 1908*. Jyväskylä Studies in the Arts 25. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lakoff, George (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago ja London: The University of Chicago Press.
- (1990). “The Invariance Hypothesis: is abstract reason based on image-schemas?” *Cognitive Linguistics* 1.1, s. 39–74.

- Lakoff, George ja Mark Turner (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago ja London: The University of Chicago Press.
- (1989). *More than Cool Reason*. Chicago ja London: The University of Chicago Press.
- Levinas, Emmanuel (1996). *Etiikka ja äärettömyys*. Tampere: Gaudeamus.
- Makkonen, Anna (1991). “Onko intertekstuaalisuudella mitään rajaa?” Teoksessa: *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia*. Toim. Auli Viikari. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 9–30.
- McGrath, Alister E. (1996). *Kristillisen uskon perusteet: Johdatus teologiaan*. Helsinki: Kirjapaja.
- Nikanne, Urpo (1992). “Metaforien mukana”. Teoksessa: *Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 60–78.
- The Holy Bible. New International Version* (1984). Grand Rapids, Michigan: Zondervan.
- Nykysuomen sivityssanakirja* (1973). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Onikki, Tiina (1992). “Paljon pystyssä”. Teoksessa: *Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 33–59.
- Perri, Carmela (1978). “On Alluding”. *Poetics* 7, s. 289–307.
- Pyhä Raamattu* (1933/1938). Helsinki: Suomen Pipliaseura.
- Päivärinta, Anne (2010). “Kognitiivinen metafora runoanalyysin selkärankana? Dylan Thomasin ’After the Funeral’ -runon ruumiilliset kielikuvat ja koherenttiuden haaste”. *Avain* 4, s. 5–23.
- (2012). “The Anatomy of Literary Figurativeness. Mapping Metaphoric Coherence in Dylan Thomas’s Poetics of Embodiment”. Lisensiaatintyö. URL: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76578/lisuri00147.pdf?sequence=1> (viitattu 09. 10. 2014).
- Ryken, Leland (2001). *Kuinka lukea Raamattua kirjallisuutena*. Juva: Aika.
- Strong, James, John Kohlenberger III ja James Swanson (2001). *Strongest Strong’s Exhaustive Concordance of the Bible, The: 21st Century Edition*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan.
- Tammi, Pekka (1991). “Tekstistä, subtekstistä ja intertekstuaalisista kytkennöistä”. Teoksessa: *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia*. Toim. Auli Viikari. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Turner, Mark (1996). *The Literary Mind. The Origins of Thought and Language*. New York: Oxford University Press.